

Voortoets fietspad Roekebosch

A&W-rapport 1879

in opdracht van

Voortoets fietspad Roekebosch

A&W-rapport 1879

Foto Voorplaat

Herinrichtingswerkzaamheden grenzend aan het tracé van het fietspad oktober 2012 , foto A&W

2013

Voortoets fietspad Roekebosch. A&W-rapport 1879

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever

Gemeente Steenwijkerland

Postbus 162

8330 AD

Telefoon

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon

Fax

www.altwym.nl

Projectnummer

2016roe

Projectleider

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

Datum

11 januari 2013

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Actuele situatie en plannen	3
2.1	Actuele situatie	3
2.2	Aanleg van het fietspad Wanneperveen - Roekebosch	4
2.3	Natuurherstelmaatregelen	4
2.4	Aanleg van foerageergebied voor de Roerdomp	7
3	Beschermde gebieden en natuurwaarden	9
3.1	Begrenzing Natura 2000 en EHS	9
3.2	Rustgebieden voor moerasvogels	11
3.3	Relevante soorten Natuurbeschermingswet	12
3.4	Ecologische hoofdstructuur	19
4	Huidige verstoringsdruk in de omgeving van het tracé	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Verstoringsdruk in de huidige situatie	21
5	Effecten van het initiatief op beschermde habitattypen en habitatsoorten	27
5.1	Habitattypen	27
5.2	Habitatsoorten	27
6	Effecten van het initiatief op broedvogels en niet-broedvogels	29
6.1	Relevante soorten	29
6.2	Verstoringseffecten van fietspaden	29
6.3	Roerdomp	30
6.4	Purperreiger	34
6.5	Watersnip	35
6.6	Rietzanger	35
7	Beoordeling en conclusies	37
7.1	Natuurbeschermingswet	37
7.2	Ecologische Hoofdstructuur	38
	Literatuur	39
	<i>Bijlage 1 Instandhoudingsdoelen De Wieden</i>	<i>41</i>
	<i>Bijlage 2 Natuurwetgeving</i>	<i>43</i>

1 Inleiding

Achtergrond

De Gemeente Steenwijkerland heeft het voornemen om een nieuw fietspad aan te leggen aan de zuidrand van De Wieden tussen Wanneperveen en het buurtschap Roekebosch, en moerasherstel uit te voeren in de omgeving. Het tracé ligt grotendeels binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden. Het is mogelijk dat het initiatief negatieve effecten met zich meebrengt op beschermde gebieden. Het plan dient daarom getoetst te worden aan de Natura 2000-regelgeving en regelgeving met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur. De gemeente heeft Altenburg & Wymenga gevraagd een Voortoets uit te voeren, waarin de effecten onderzocht en getoetst worden. Deze toets is gebaseerd op onderzoek in de omgeving van het tracé, uitgevoerd door Ecogroen (Bunskoek 2011, Goutbeek & [REDACTED] 2012) en Altenburg & Wymenga (Van der Hut 2012).

Doelstelling

De Voortoets betreft een beoordeling van ecologische effecten van het initiatief op basis van beschikbare gegevens en verricht veldwerk. Eventuele effecten worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet en het beleid met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur.

Aanpak

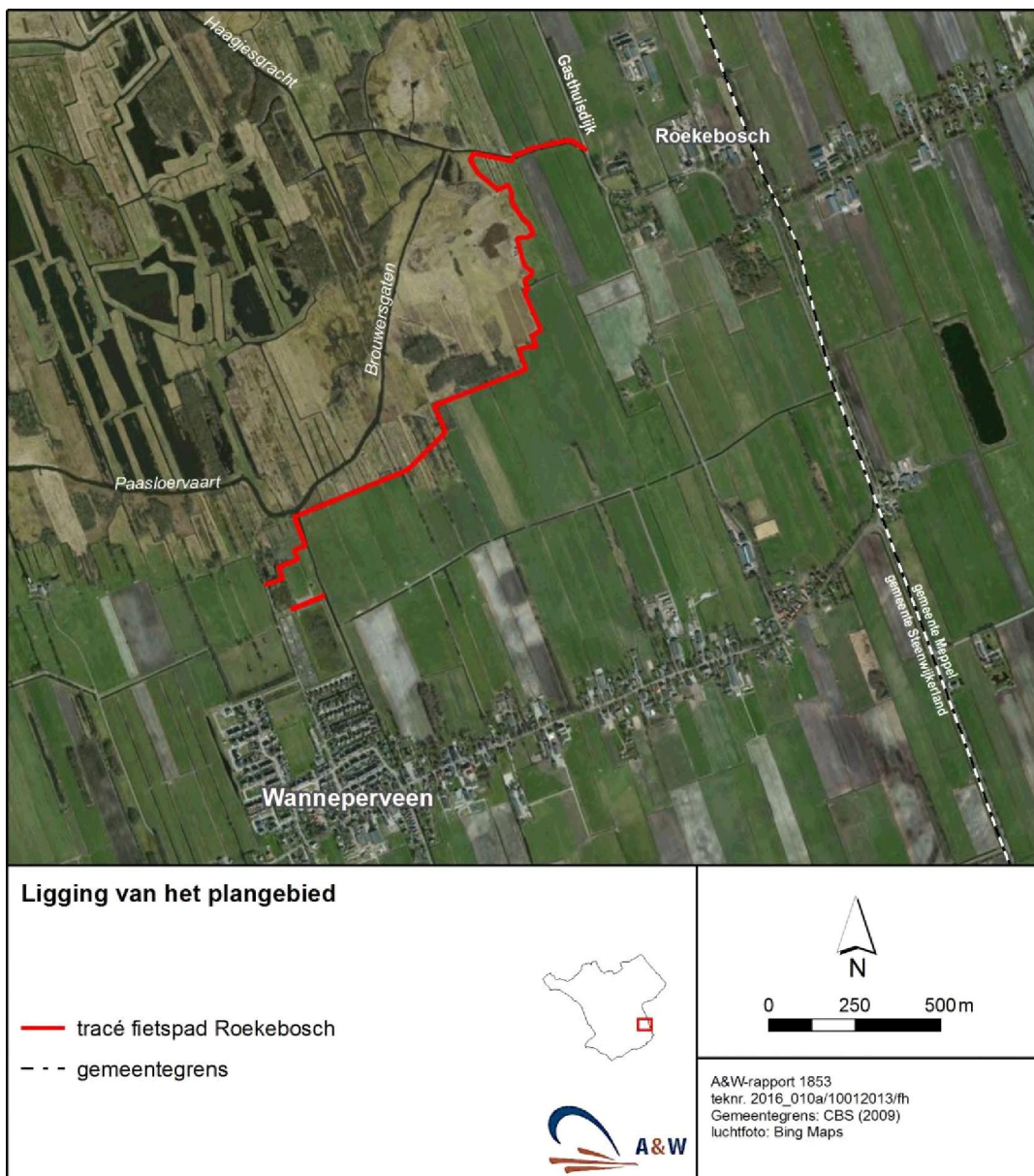
Ecogroen Advies heeft in 2011 en 2012 veldonderzoek uitgevoerd om te bepalen of de aanleg van het fietspad negatieve effecten heeft op beschermde soorten en beschermde gebieden (Bunskoek 2011, Goutbeek & [REDACTED] 2012). Altenburg & Wymenga heeft in 2012 aanvullend onderzoek verricht naar effecten op moerasvogels, waarbij gebruik gemaakt is van een verstoringmodel voor moerasvogels in De Weerribben en De Wieden, en van een plan voor natuurherstelmaatregelen in de omgeving van het plangebied. Deze bronnen zijn gebruikt ten behoeve van de Voortoets. In het onderhavige rapport worden achtereenvolgens beschreven:

- de actuele situatie ter hoogte van het tracé en de omgeving, en de inhoud van het initiatief (hoofdstuk 2);
- de beschermde waarden voor het Natura 2000-gebied De Wieden en de wezenlijke waarden in EHS-gebied, in het bijzonder de waarden die relevant zijn voor de effectenanalyse (hoofdstuk 3);
- verstoringdruk in de omgeving van het tracé en de analysemethodiek voor verstoring (hoofdstuk 4);
- bepaling van de aard en omvang van effecten voor zover mogelijk op basis van beschikbare gegevens (hoofdstuk 5-7);
- toetsing van mogelijke effecten aan natuurwetgeving en natuurbeleidskaders, waarbij beoordeeld wordt of mogelijk (significant) negatieve effecten in de zin van de Natuurbeschermingswet, of aantasting van de wezenlijke waarden van de EHS op kunnen treden (hoofdstuk 8).

2 Actuele situatie en plannen

2.1 Actuele situatie

Het tracé van het fietspad ligt op de grens van agrarisch gebied en de Brouwersgaten, onderdeel van De Wieden (figuur 2.1). Het agrarische gebied tussen het tracé en Wanneperveen bestaat uit grasland en maïspcelen. Het aangrenzende natuurgebied (Brouwersgat Oost en Brouwersgat Zuid) bestaat uit graslanden, rietruigte, overjarig riet, rietoogstpercelen, hoogveenbos en open water. Het tracé zal een recreatieve functie voor wandelaars en fietsers gaan vervullen. Verwacht wordt dat in de maanden april-september maximaal 60 fietsers per dag passeren en dat het gebruik door wandelaars beperkt is (Goutbeek & [REDACTED] 2012).

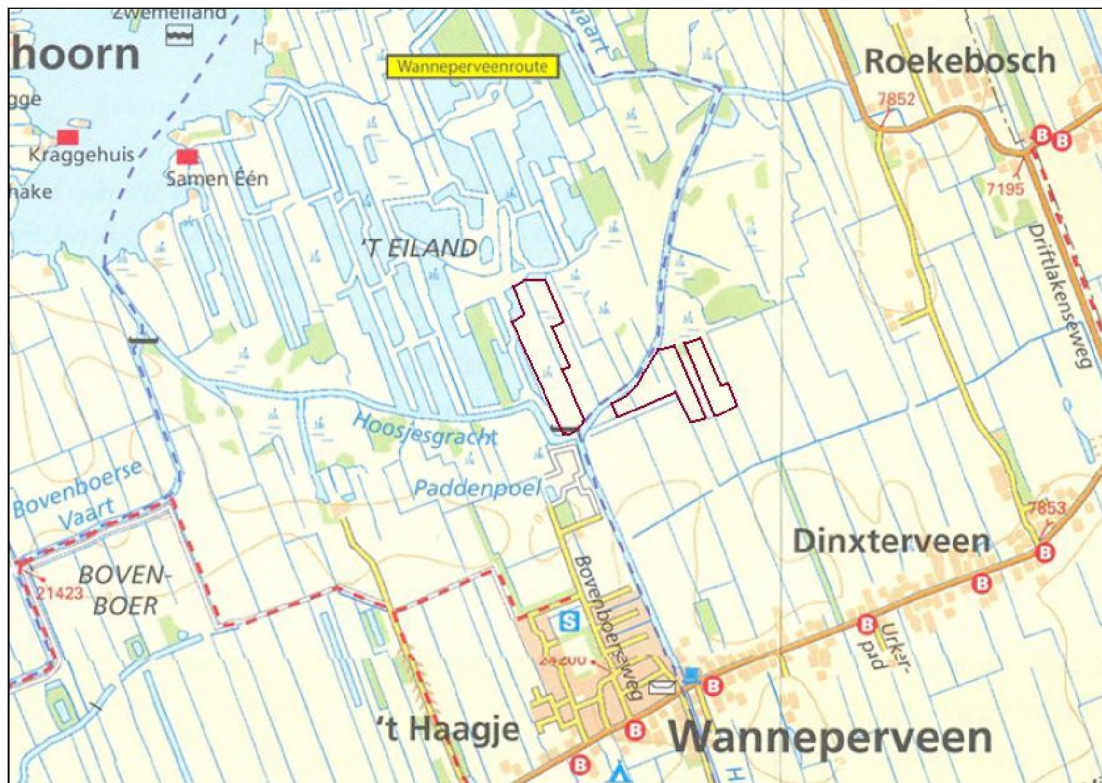
Figuur 2-1 - Ligging van het tracé tussen Wanneperveen en Roekebosch. Aan de zijde van Wanneperveen loopt het tracé deels via bestaande ontsluiting (onderbreking in de rode lijn)

2.2 Aanleg van het fietspad Wanneperveen - Roekebosch

Het tracé heeft een lengte van 2,6 km en loopt grotendeels via een dijkje langs de koppen van de percelen tussen Wanneperveen en Roekebosch. Het tracé doorsnijdt een beperkt deel van natuurgebied. Aan de zijde van Wanneperveen wordt gebruik gemaakt van de bestaande ontsluiting naar een uitkijkpunt. In het tracé zijn twee fietsbruggen opgenomen, één over de Haagjesgracht bij Wanneperveen en één over de Paasloërvaart bij Roekebosch. Op diverse locaties worden dammen of duikers gerealiseerd. Tussen het fietspad en de percelen wordt een watergang gegraven om betreding van de percelen te voorkomen. Aan weerszijden van het fietspad worden grasbermen aangelegd met een breedte van ongeveer 1,5 meter. De aanlegwerkzaamheden zullen naar verwachting zes weken in beslag nemen.

2.3 Natuurherstelmaatregelen

In oktober 2012 zijn door Natuurmonumenten natuurherstelmaatregelen uitgevoerd in het deelgebied van De Wieden dat direct grenst aan het tracé van het fietspad (Brouwers Zuid 1, figuur 2.2, 2.2; Van der Burg 2009; foto 2.1 en 2.2). De herinrichting betreft het verwijderen van vegetatie, afplaggen en uitgraven van petgaten, waarbij plasdras oevers ontstaan met een breedte van 1 m en daar aangrenzend oeverdelen met een flauw talud van 1:10 en een breedte van 3-6 m. De totale oeverlengte in Brouwers Zuid is ca. 1,3 km. Voor de herinrichtingsmaatregelen waren hier ruig grasland en ruig rietland aanwezig, doorsneden door sloten. De herinrichting is gericht op de ontwikkeling van verlandingsvegetaties (zoals kranswieren en Krabbenscheer en op lange termijn trilveenvegetaties), en de daarbij horende zeldzame diersoorten (waaronder Kleine en Grote modderkruiper). De plasdras oevers kunnen begroeid raken met riet en andere oeverplanten. De ontwikkeling zal onder meer samenhangen met de voedselrijkdom van het oppervlaktewater. Gestreefd wordt naar matig voedselrijk tot voedselarm water, te bereiken door een lange aanvoeroute (0,5-1 km) van water uit de boezem. Afhankelijk van de ontwikkeling van moerasoevervegetatie (zoals Riet, Pitrus, lisdodde, egelskop) en amfibieën of jonge vis, kan hier een zeer aantrekkelijk foerageergebied voor Roerdompen ontstaan, dat voldoende zou kunnen zijn voor een territorium en één of meer vrouwtjes, die aan de andere zijde van het Brouwersgat zouden kunnen broeden.

Figuur 2-2 - Projectlocaties voor nieuwe petgaten 'Brouwers' in De Wieden. Bron: Van der Burg 2009.

Figuur 2-3 - Inrichtingsplan Brouwers Zuid. Bron: Van der Burg 2009.

Foto 2-2 - Inrichtingswerkzaamheden Brouwers Zuid, oktober 2012 (foto A&W).

Foto 2-2 - Inrichtingswerkzaamheden Brouwers Zuid met zicht op het tracé van het fietspad, oktober 2012 (foto A&W).

2.4 Aanleg van foerageergebied voor de Roerdomp

In het plan is de aanleg van ongestoord foerageergebied voor de Roerdomp opgenomen. Het betreft een deelgebied aan de noordzijde van de Zuideindigerwijde, ten noorden van Wanneperveen, hemelsbreed ca. 3 km ten westen van de Brouwers Zuid en van het gebied binnen de Brouwers waar de meeste Roerdompen zijn waargenomen. Deze afstand ligt binnen het bereik van Roerdompen in de broedtijd. Op deze locatie komt in de huidige situatie geen Roerdomp voor. Dat is wel het geval aan de oostzijde van de Zuideindigerwijde.

De inrichtingsmaatregelen betreffen de herinrichting van ruim 2 km aan oevers als foerageerhabitat en uit de aanleg van broedhabitat in bestaand (droge) overjarig riet met een omvang van ca. 900 m² (figuur 2.4). De ingreep bestaat uit het verlagen van het maaiveld (nu 30-35 cm boven het waterpeil) met 40-50 cm over een breedte van 2 m over de volledige lengte van de sloten, zodat waterriet zich kan ontwikkelen, waarbij het riet ca 20 cm in water staat. Deze maatregelen creëren ruimschoots voldoende leefgebied voor een Roerdomp. Op grond van landelijk onderzoek is de vuistregel voor geschikt nesthabitat overjarig riet in water met een diameter van minimaal 25-50 m binnen een gebied van minimaal 25 ha met minimaal 0,5-1 ha riet; de vuistregel voor geschikt foerageergebied is minimaal 0,8-1,6 km aan beschutte waterrietoevers en/of rietranden langs extensief beheerd grasland (Van der Hut 2001).

Figuur 2-4 - Inrichtingsplan voor de aanleg van Roerdomphabitat ten noorden van de Zuideindigerwijde. Weergegeven zijn sloten, waarvan de oevers verlaagd worden, zodat waterriet tot ontwikkeling komt, en een rietperceel waarvan het maaiveld verlaagd wordt. Rood: sloten waarvan beide oevers worden verlaagd, groen: sloten waarvan één zijde van de oever wordt verlaagd, blauw: zoekgebied voor het verlagen van het maaiveld ten behoeve van een broedlocatie. Bron: Natuurmonumenten.

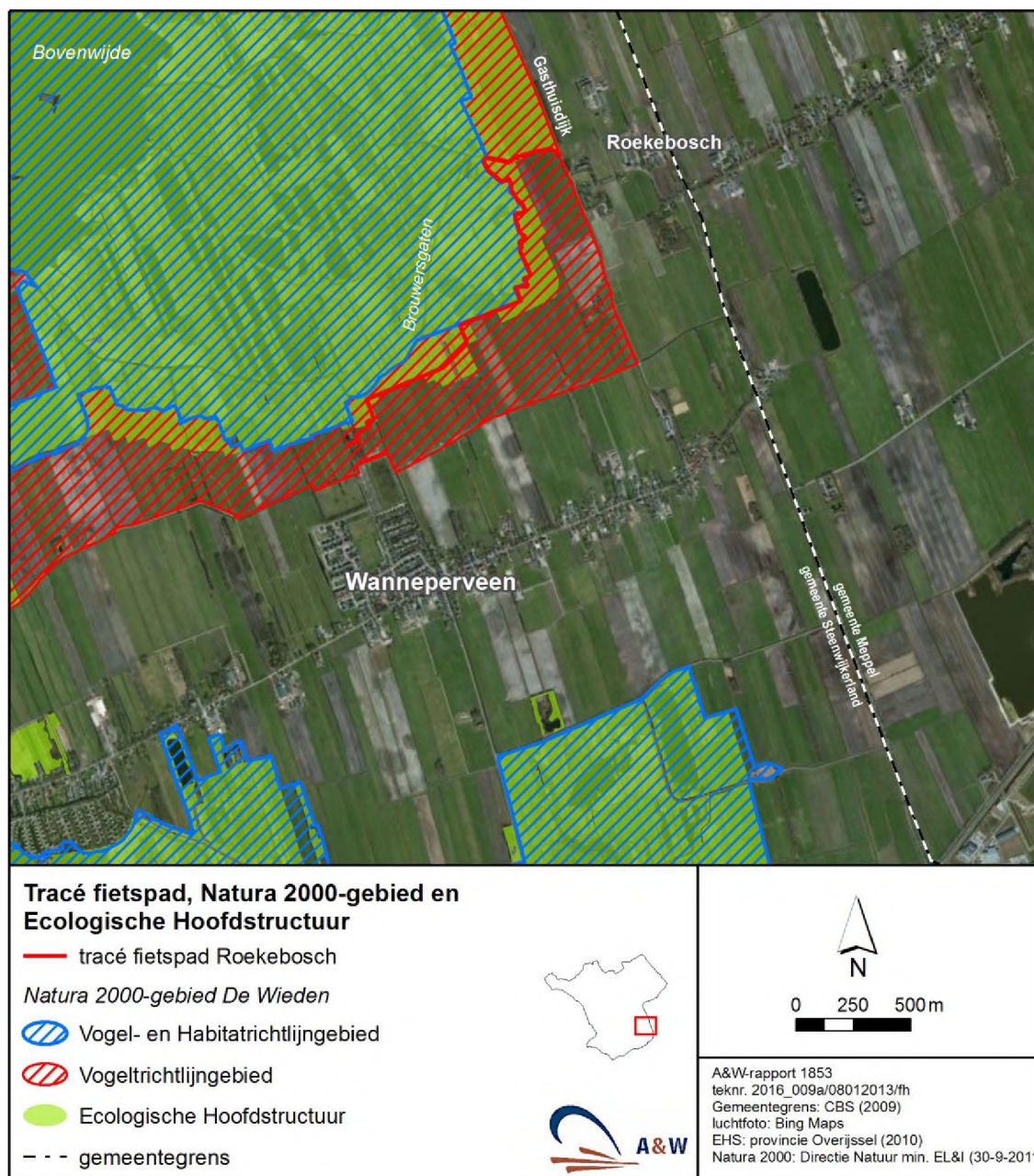
3 Beschermde gebieden en natuurwaarden

3.1 Begrenzing Natura 2000 en EHS

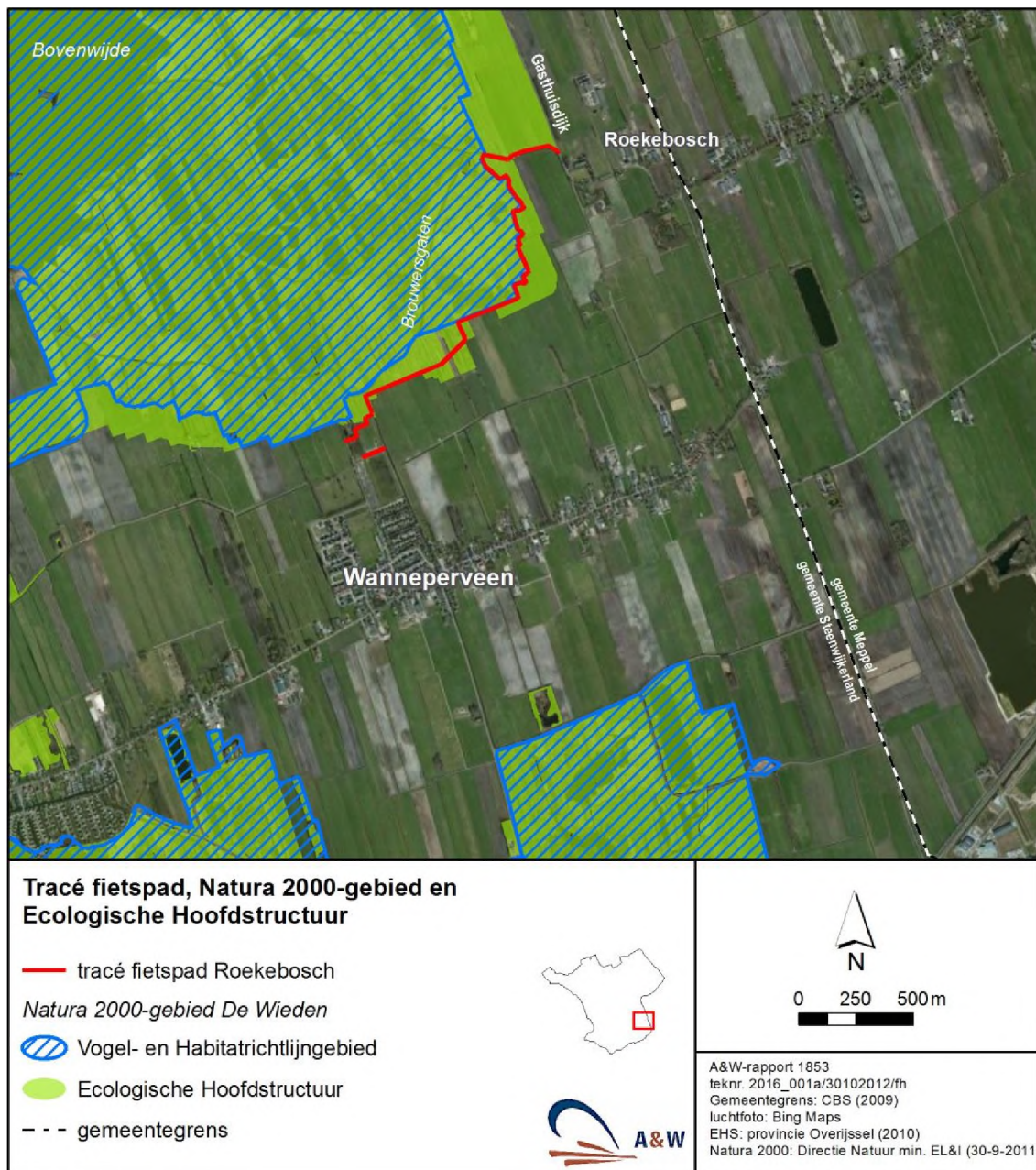
Het tracé van het fietspad is gelegen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden en van EHS-gebied (figuur 3.1). Het tracé valt buiten habitatrichtlijngebied en binnen vogelrichtlijngebied. Andere Natura 2000-gebieden, zoals De Weerribben, Zwarte Meer en Oldematen & Veerslootlanden liggen op relatief grote afstand, zodat geen ecologische relatie aanwezig is tussen de directe omgeving van het tracé en deze Natura 2000-gebieden. Deze gebieden zijn daarom niet in de effectenanalyse betrokken.

De Provincie Overijssel heeft het Ministerie van ELI verzocht om de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied ten noorden van Wanneperveen te wijzigen. Het tracé van het fietspad loopt volgens het ontwerpbesluit binnen de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en het voorstel is om deze begrenzing in noordelijke richting te verschuiven tot aan het habitatrichtlijngebied. De minister heeft dit verzoek ingewilligd (brief aan de Tweede Kamer d.d. 20 april 2010), omdat de ecologische betekenis van de agrarische gronden marginaal is. Deze wijziging is nog niet formeel vastgelegd. De consequentie van het doorvoeren van deze wijziging in de begrenzing is dat het tracé van het fietspad buiten Vogel- en Habitatrichtlijngebied komt te liggen (figuur 3.2). Het agrarische gebied ten oosten van het tracé valt nog wel voor een deel binnen de EHS-begrenzing.

De Provincie Overijssel heeft een Natura 2000-beheerplan voor De Weerribben en De Wieden opgesteld, dat nog niet definitief is vastgesteld (Provincie Overijssel 2009). In dit document is – onder meer – de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen beschreven, die geboden kan worden rekening houdend met de instandhoudingdoelen voor beide gebieden.

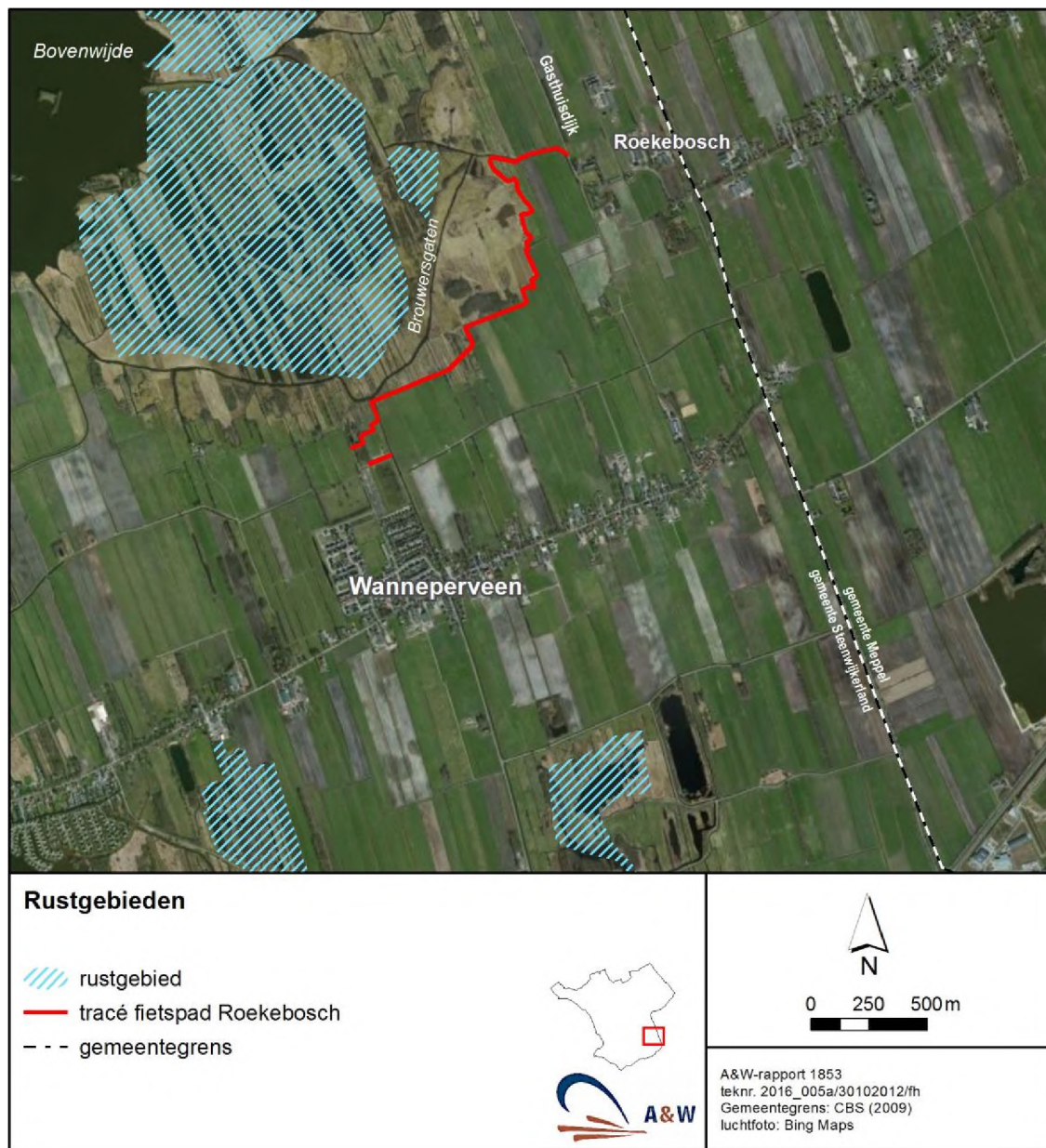
Figuur 3-1 - Huidige begrenzing van beschermde gebieden (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, EHS) in het plangebied en omgeving.

Figuur 3-2 - Voorgestelde wijziging in de begrenzing van beschermde gebieden (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, EHS) in het plangebied en omgeving.

3.2 Rustgebieden voor moerasvogels

In het Visitormanagementplan voor De Weerribben en De Wieden zijn rustgebieden voor moerasvogels opgenomen (Van der Hut *et al.* 2009). Het doel van de aanwijzing van deze gebieden is het realiseren van broedgebied voor moerasvogels met voldoende kwaliteit, rust en omvang om te voldoen aan de instandhoudingsdoelen. In De Wieden betreft het deelgebieden met een gezamenlijke oppervlakte van 1.143 ha. Het gebied dat grenst aan het fietstracé maakt geen deel uit van de rustgebieden. Dat geldt wel voor de andere zijde van het Brouwersgat (figuur 3.3).

Figuur 3-3 - Begrenzing van rustgebied voor moerasvogels in de omgeving van het plangebied, zoals opgenomen in het Visitormanagementplan Weerribben-Wieden (Van der Hut et al. 2009).

3.3 Relevante soorten Natuurbeschermingswet

In het aanwijzingsbesluit voor De Wieden zijn negen habitattypen (vegetatietypen), 11 habitatrictlijnsoorten (planten, vissen, vleermuizen, ongewervelden), 12 broedvogelsoorten en 12 niet-broedvogelsoorten opgenomen (tabel 3.1). De instandhoudingsdoelen zijn opgenomen in bijlage 1. In deze paragraaf wordt een beknopt overzicht gegeven van de aanwezigheid en van de gevoeligheid van de betrokken vegetaties en planten- en diersoorten voor de invloed die uit kan gaan van de aanleg en/of het gebruik van het fietspad.

Tabel 3-1 – Kwalificerende waarden (habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels met Instandhoudingsdoelen) in De Wieden. Instandhoudingsdoelen zijn vermeld in bijlage 1.

Habitattypen	Habitatrichtlijnsoorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
Kranswierwateren	Platte schijfhoren	Aalscholver	Fuut
Krabbenscheer en fonteinkruidenwateren	Gevlekte witsnuitlibel	Roerdomp	Aalscholver
Vochtige heide	Grote vuurvinder	Purperreiger	Kleine Zwaan
Blauwgrasland	Gestreepte waterroofkever	Bruine Kiekendief	Kolgans
Ruigten en zomen	Bittervoorn	Porseleinhoen	Gauwe Gans
Trilvenen	Grote modderkruiper	Kwartelkoning	Smient
Veenmosrietlanden	Kleine modderkruiper	Watersnip	Krakeend
Galigaanmoerassen	Rivierdonderpad	Zwarte Stern	Tafeleend
Hoogveenbos	Meervleermuis	Paapje	Kuifeend
	Geel schorpioenmos	Snor	Nonnetje
	Groenknolorchis	Rietzanger	Grote Zaagbek
		Grote karekiet	Visarend

Habitattypen

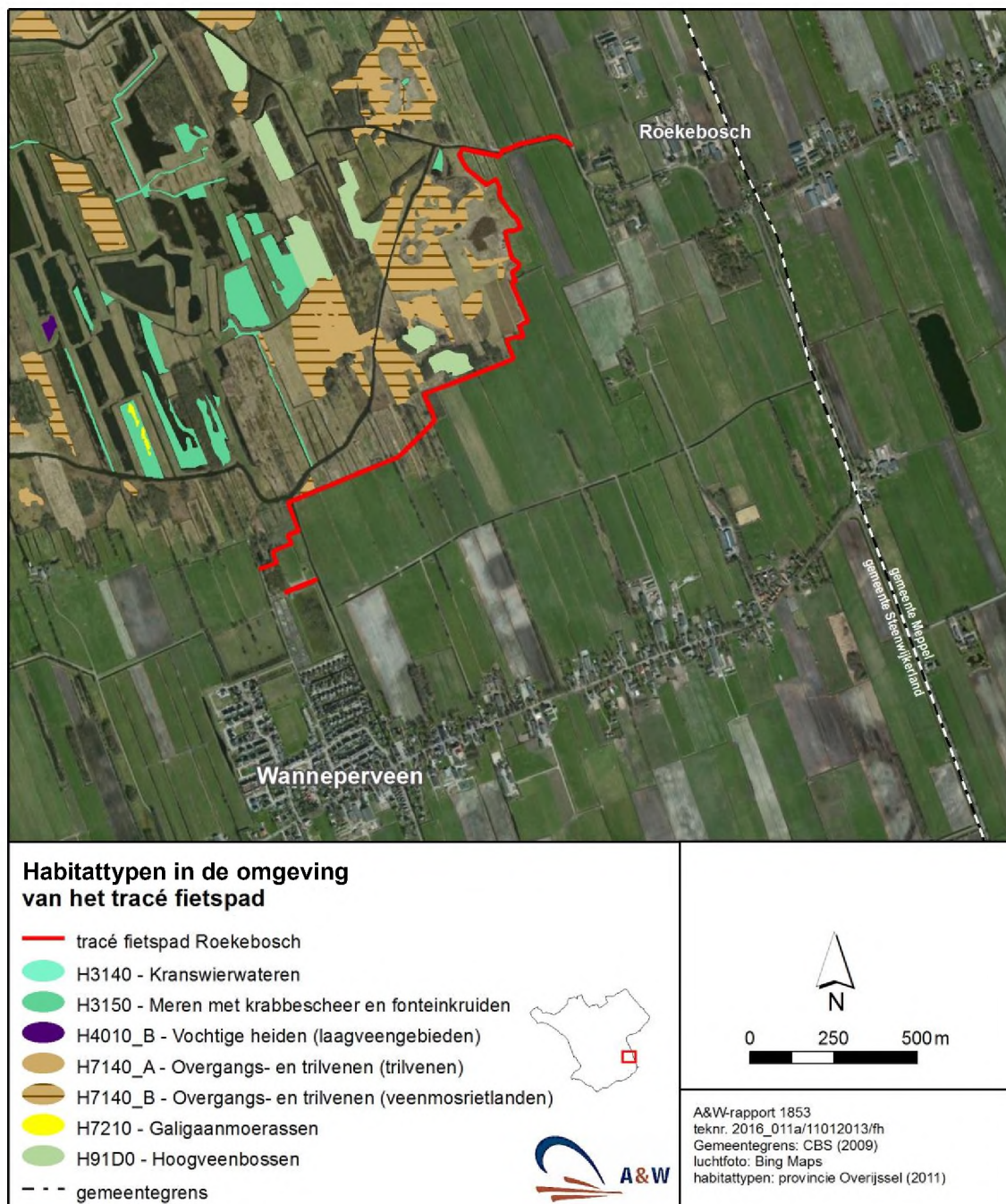
Op korte afstand van het tracé komen vijf Natura 2000-habitattypen voor: veenmosrietlanden, trilvenen, ruigten en zomen, meren met krabbenscheer en hoogveenbos (figuur 3.4). Kranswierwateren zijn zeer gevoelig voor veranderingen in de waterkwaliteit (zoals fosfaatbelasting), peilveranderingen (verdroging), mechanische beschadiging en opwerveling van slib. Veenmosrietlanden en hoogveenbos zijn kenmerkend voor voedselarme, vochtige en zure omstandigheden. Zij zijn gevoelig voor veranderingen in waterkwaliteit en waterpeil binnen het gebied en de omgeving, en voor stikstofemissie uit de omgeving.

Habitatsoorten

Op basis van een inventarisatie van beschermde soorten in de Gemeente Steenwijkerland (Miedema & Van der [REDACTED] 2009) en onderzoek ter hoogte van het tracé in 2011 (Bunskoek 2011) kunnen ter hoogte van het tracé zeven habitatsoorten voorkomen, aangezien geschikt leefgebied aanwezig is: Bittervoorn, Kleine modderkruiper, Grote modderkruiper, Gestreepte waterroofkever, Platte schijfhoren, Zeggekorfslak en Meervleermuis. De Platte Schijfhoren is in 2011 daadwerkelijk aangetroffen in het gebied tussen de Brouwersgaten en het tracé van het fietspad.

De genoemde vissoorten, Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren zijn gevoelig voor veranderingen in de waterkwaliteit. Vissen zijn ook gevoelig voor compartimentering door b.v. het plaatsen van stuwen. Wanneer fysieke barrières worden opgeworpen kunnen de vissen niet meer heen en weer trekken tussen de paai- en zomergebieden en de overwinteringsgebieden. Vissen zijn eveneens gevoelig voor verstoring door menselijke activiteiten in de omgeving van de watergangen en door recreatief gebruik van waterpartijen. De geluidsbelasting neemt daardoor sterk toe en dit kan negatieve effecten hebben op vissen. Dit geldt vooral voor de 'hoorspecialisten', waaronder de Bittervoorn (Van Opzeeland 2007). Er is echter onvoldoende bekend over de omvang van effecten van geluidsbelasting op zoetwatervissen; Bittervoorns komen ook binnen bebouwd gebied voor. De Bittervoorn is ook gevoelig voor vertroebeling van het water door extra vaarbewegingen boven modderige waterbodems.

Meervleermuizen hebben verblijfplaatsen in gebouwen en vliegen doorgaans via vaste routes langs oevers en houtsingels naar voedselgebieden, waar ze hoofdzakelijk foerageren boven grotere wateren. In het agrarische gebied zijn geen specifieke trekroutes van Meervleermuizen vastgesteld. Waarschijnlijk maken ze diffuus gebruik van de bestaande sloten in het landschap. Meervleermuizen zijn gevoelig voor lichtuitstraling vanuit nieuw te plaatsen armaturen.

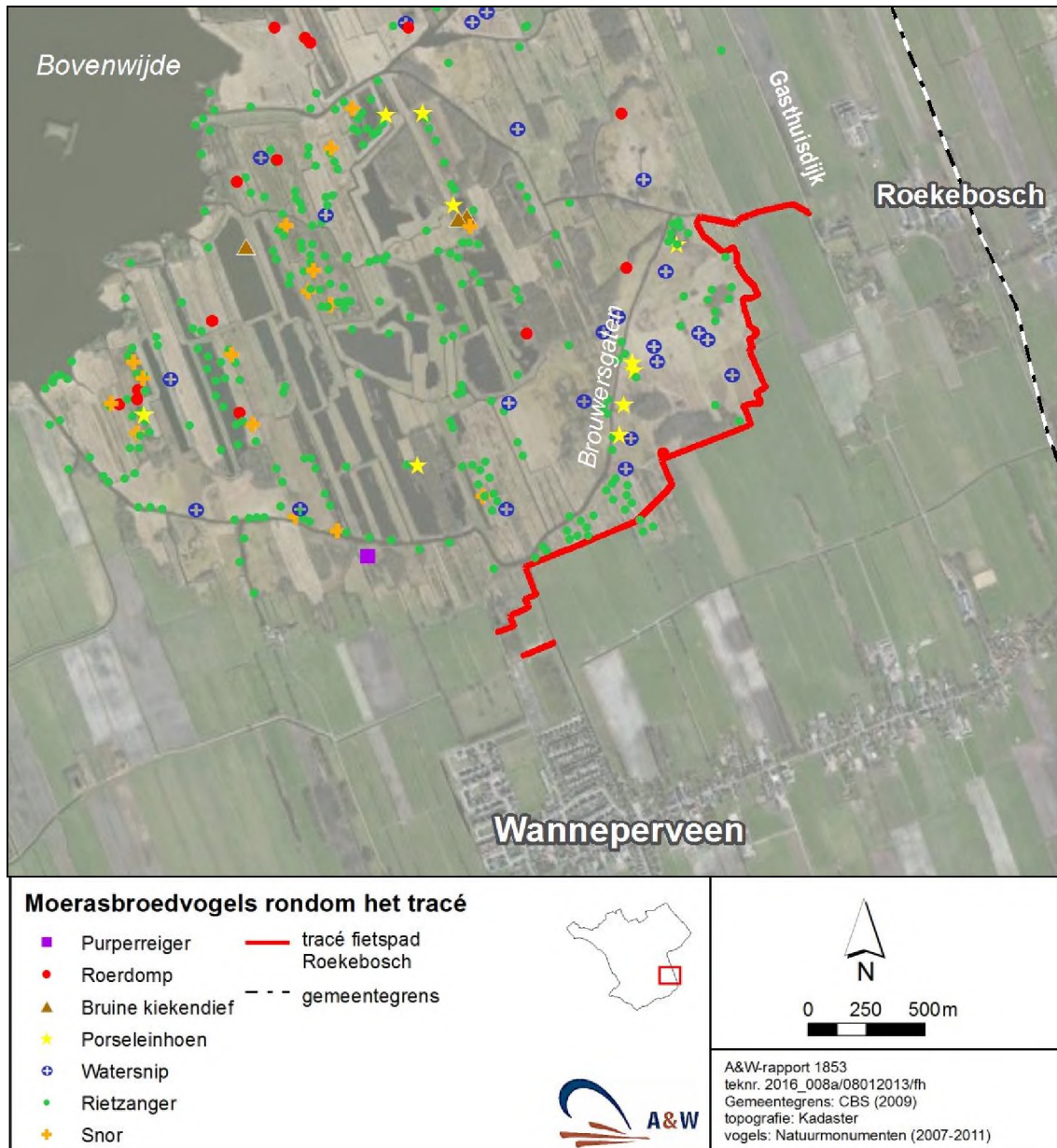
Figuur 3-4 - Verspreiding van habitattypen met instandhoudingsdoelen voor De Wieden in de omgeving van het tracé van het fietspad.

Moerasbroedvogels in het broedgebied

In het aangrenzende moerasgebied komen zeven soorten broedvogels met instandhoudingsdoelen als broedvogel voor: Roerdomp, Purperreiger, Bruine kiekendief, Porseleinhoen, Watersnip, Snor en Rietzanger (figuur 3.5).

Een deel van de genoemde broedvogelsoorten is gebonden aan overjarig rietmoeras met water boven het maaiveld als broed- en/of leefgebied. Dit geldt voor Roerdomp, Bruine kiekendief

en Snor. Zij zijn daardoor gevoelig voor peilbeheer, rietmaai-beheer en de ruimte voor jonge moerasontwikkeling. Het Porseleinhoen is gebonden aan jonge moerasvegetaties in ondiep water en profiteert van verjonging van rietpercelen door middel van afplaggen. De Watersnip profiteert eveneens van rietmaai-beheer in terreindelen met lage, drassige vegetatie. De Rietzanger is gebonden aan overjarig riet. Deze soort profiteert van ruigte en houtopslag in drogere situaties. Deze broedvogelsoorten zijn meer of minder gevoelig voor verstoring door recreatief verkeer via vaarwegen, voetpaden en fietspaden.

Figuur 3-5 - Verspreiding van broedvogelsoorten met instandhoudingsdoelen voor De Wieden in de omgeving van het tracé van het fietspad in de jaren 2007-2011. Bron: Natuurmonumenten.

Roerdampen foerageren in het broedseizoen hoofdzakelijk langs rietkragen, vooral op plekken die min of meer beschut gelegen zijn en waar riet het water ingroeit. Zij zijn hier zeer versto- ringsgevoelig en kunnen – op basis van veldervaring – tot een afstand van 200 à 300 m ver- stoord worden. Het areaal verstoord gebied langs vaarwegen, wandel- of fietspaden hangt

sterk af van het landschap. In open weidegebied met sloten en rietkragen kan een Roerdomp op maximaal 300 m verstoord worden. Vanaf een kanoroute, die langs opgaand moeras voert met afgeschermd sloten en petgaten is de verstoringafstand aanzienlijk korter. In deze situatie lijkt 50 m reëel.

Purperreigers foerageren langs heldere begroeiingrijke sloten in het weidegebied en langs moerassige, meer open oevers in het kragengebied. In open gebied wordt rekening gehouden met een verstoringafstand van 200 m (Van der Winden & van [REDACTED] 2001).

Bruine kiekendieven foerageren in moeras bij voorkeur langs randen (oevers, rietkragen, bosjes) en in open gebied (weidepercelen en akkers). Zij kunnen van recreanten verstoring onder vinden tot een afstand van ca. 100 m.

Watersnippen kennen een korte opvliegafstand, omdat zij vaak vertrouwen op hun schutkleur en in de dekking van vegetatie blijven. Verstoring door passanten via fietspaden, voetpaden of vaarwegen zal daarom niet vaak optreden.

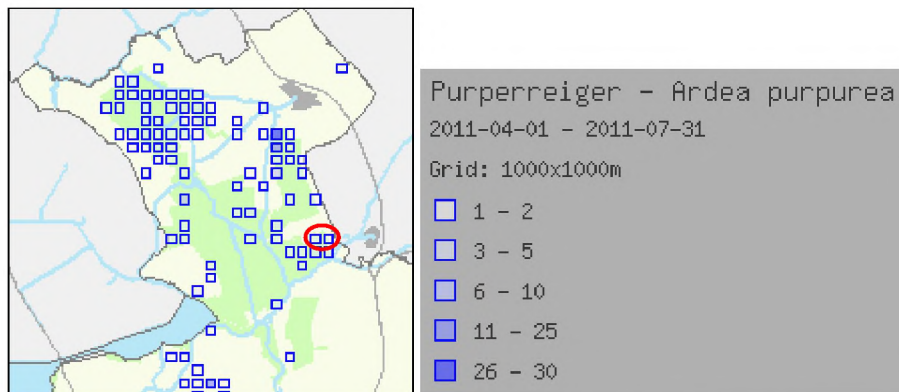
Rietzangvogels (Snor, Rietzanger en Porseleinhoen) broeden en foerageren hoofdzakelijk in de dekking van de vegetatie en zijn daardoor heel beperkt verstoringgevoelig voor passanten via fietspaden, voetpaden of vaarwegen.

Broedvogels buiten het broedgebied

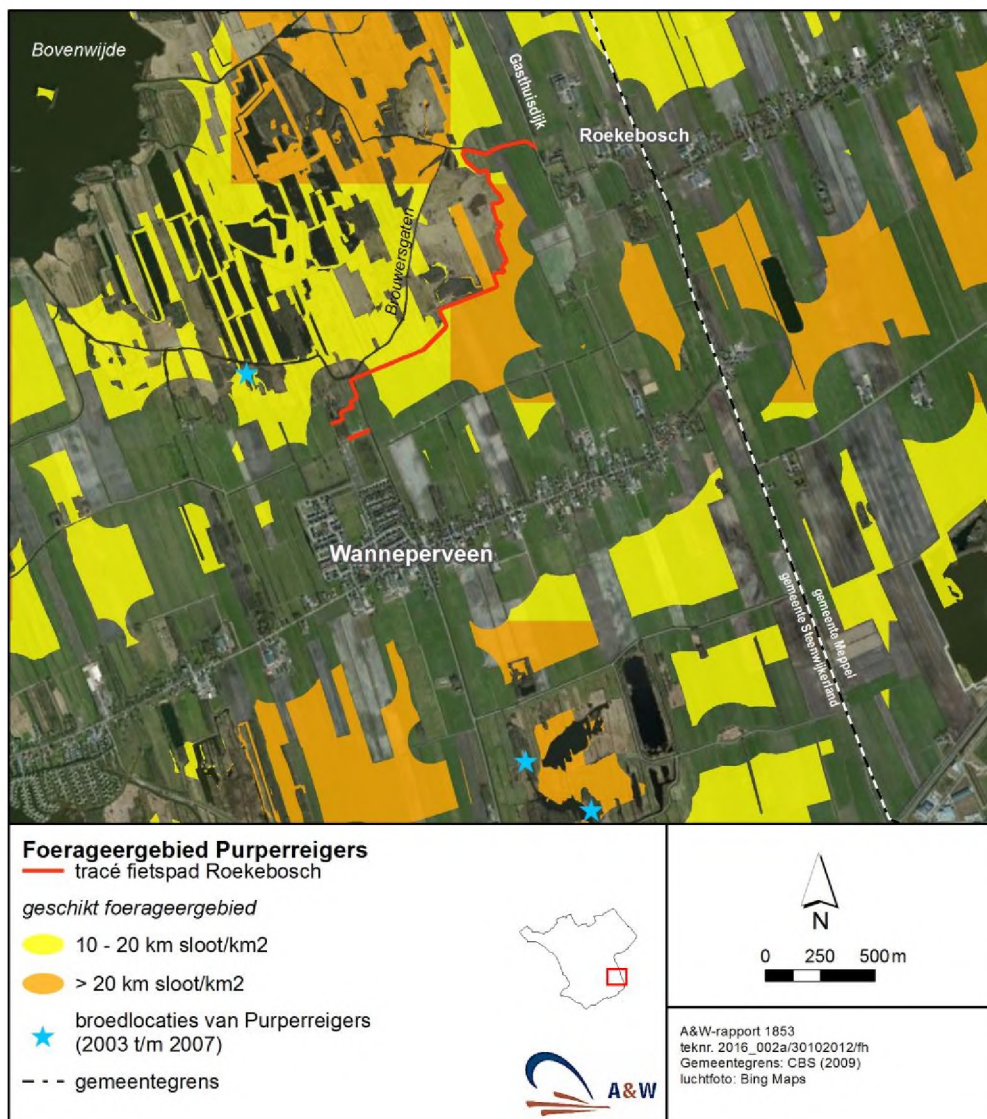
Een deel van de broedvogelsoorten met instandhoudingsdoelen zoekt tijdens de broedtijd voedsel buiten het moeras in agrarisch gebied. Deze soorten zijn Roerdomp, Purperreiger, Bruine Kiekendief. In het aan het tracé grenzende agrarische gebied zijn Bruine kiekendief en Purperreiger foeragerend waargenomen (Bunskoek 2011, waarneming.nl; figuur 3.6 en 3.7). Geschikt foerageergebied voor de Roerdomp ontbreekt.

De Purperreiger foerageert in vrij brede visrijke sloten met helder water, rijk aan waterplanten en met flauwe oevers begroeid met gras, moerasplanten en/of ruigtekruiden. De afstand tot de broedlocatie is maximaal 10-13 km (Van der Kooij 1976, Van der Winden & Van [REDACTED] 2001, Krijgsveld *et al.* 2004). De belangrijkste foerageergebieden liggen binnen Natura 2000-grenzen, maar ook daarbuiten wordt voedsel gezocht langs slootoevers in grasland. De Purperreiger is gevoelig voor veranderingen in het open, agrarische gebied. Het gaat daarbij om het omzetten van grasland in bouwland (als gevolg van het verdwijnen van openheid en mogelijke verslechtering van de waterkwaliteit en daarmee visaanbod), aanpassingen van het slootpeil (met mogelijke gevolgen voor het visaanbod en oeverhoogte), herprofilering van oevers (steile oevers zijn niet geschikt) en de infrastructuur aan sloten (isolatie kan een barrière opwerpen tussen sloten en diepere overwinteringslocaties voor vis). Daarnaast zijn Purperreigers gevoelig voor verstoring tot een afstand van ongeveer 200 m.

De Bruine kiekendief foerageert in de broedtijd in extensief grasland op veldmuizen. Min of meer intensief agrarisch gebied heeft een marginale betekenis voor deze soort. De foerageer-afstand tot de broedplek is maximaal 5-8 km ([REDACTED] *et al.* 2006).

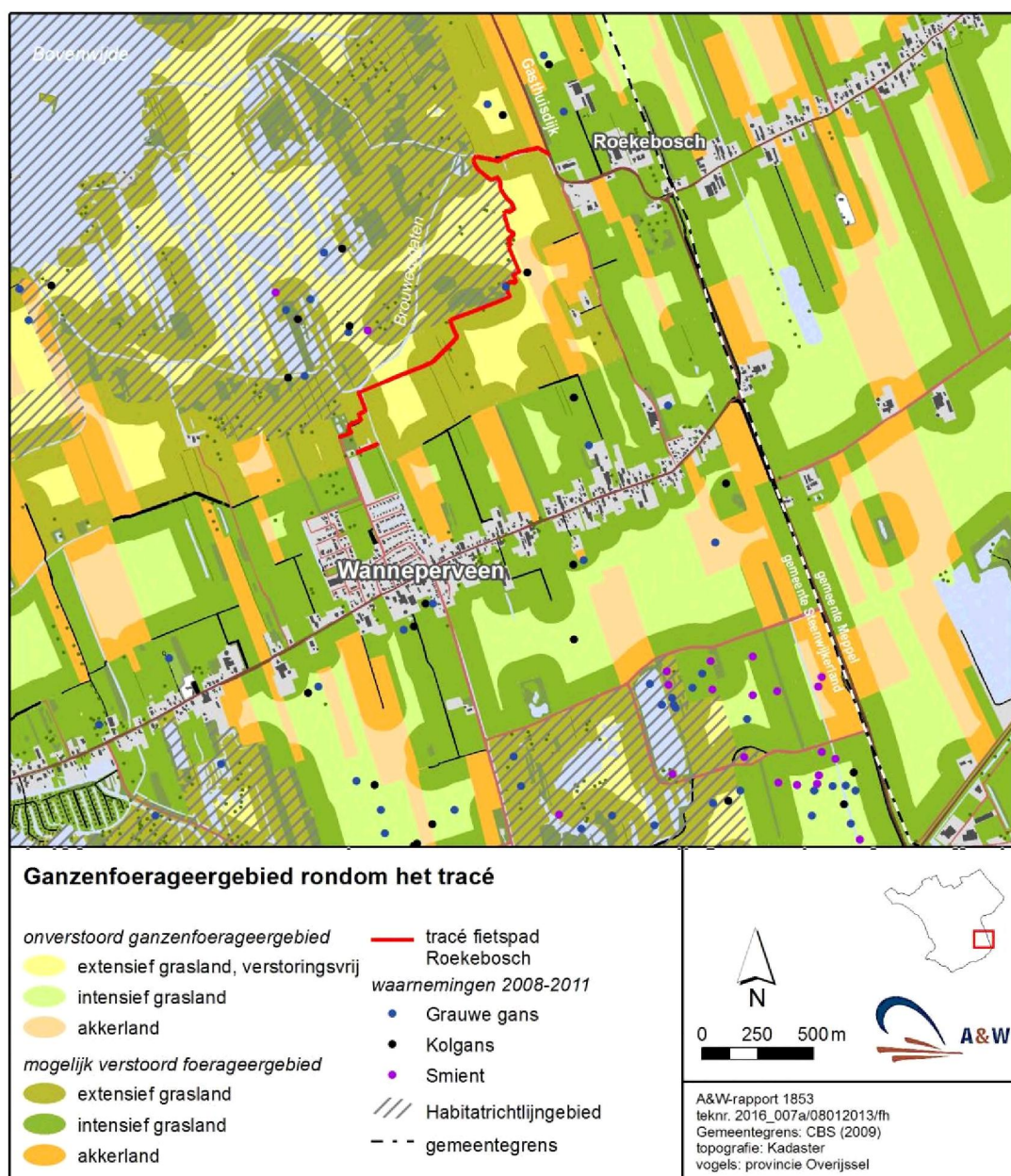
Figuur 3-6 - Waarnemingen van de Purperreiger in Noordwest-Overijssel gedurende het broedseizoen van 2011. Weergegeven zijn kilometerhokken, waaruit waarnemingen zijn gemeld (bron: www.waarneming.nl). Het plangebied en omgeving is aangeduid met een rode cirkel.

Figuur 3-7 - Geschikt voerageergebied voor de Purperreiger in het plangebied en omgeving. Weergegeven is een gemodelleerd beeld op basis van de slootdichtheid in grasland- en moerasgebied, rekening houdend met verstoring tot 200m van wegen en bebouwing.

Niet broedende watervogels

Ganzen, zwanen en Smienten rusten of slapen in De Wieden en foerageren in het omliggende agrarische gebied. Zij zijn hoofdzakelijk in het winterhalfjaar aanwezig en foerageren binnen een straal van globaal 5 km van de slaappleats. In het aangrenzende agrarische gebied en graslanden in het moerasgebied van De Wieden komen Kolgans, Grauwe gans en Smient onregelmatig in klein aantal voor (figuur 3.8). Zij zijn in het foerageergebied gevoelig voor verstoring door passanten via wegen en paden tot 200 à 500 m. Uit onderzoek naar benutting van graslanden langs wegen blijkt echter dat daadwerkelijke effecten beperkt zijn tot een afstand van ca 100 m (Bos *et al.* 2008). Slaap- en rustplaatsen van watervogels met instandhoudingsdoelen liggen in de grotere plassen in De Wieden op grotere afstand van het tracé van het fietspad, zodat verstoringsrisico's zich niet voordoen.

Figuur 3-8 - Geschikt foerageergebied voor ganzen, zwanen en Smienten in de omgeving van het tracé van het fietspad en waarnemingen van Grauwe gans, Kolgans en Smient. Mogelijk verstoord foerageergebied ligt binnen een

afstand van 100 m van wegen, bebouwing en bos. Bron waarnemingen: maandelijkse watervogeltellingen, Provincie Overijssel.

3.4 Ecologische hoofdstructuur

De EHS kent drie typen gebieden: natuurgebied, beheersgebied en ecologische verbindingszones. Volgens de huidige begrenzing van Natura 2000 ligt het aangrenzende moerasgebied en de agrarische percelen binnen vogelrichtlijngebied; indien de voorgestelde wijziging van vogelrichtlijngebegrenzing formeel wordt vastgesteld ligt een deel van het aangrenzende agrarische gebied niet binnen Natura 200-begrenzing, maar wel binnen de EHS. De wezenlijke waarden binnen dit gedeelte van het EHS-gebied, aangemerkt als 'bestaande natuur' en 'nieuwe ingerichte natuur' (Provincie Overijssel, herijkte EHS, januari 2012) worden voor een deel gedefinieerd door de aangewezen Natura 2000-waarden. Daarnaast kunnen openheid, stilte en duisternis als wezenlijke waarden benoemd worden, evenals overige natuurwaarden. In dit gedeelte van het EHS-gebied zijn enkele sloten aanwezig met goede waterkwaliteit en waterplanten zoals Krabbescheer en Wateraardbei (Bunskoek 2011). In de beoordeling is van belang of het initiatief de wezenlijke waarden binnen EHS-gebied aan kan tasten.

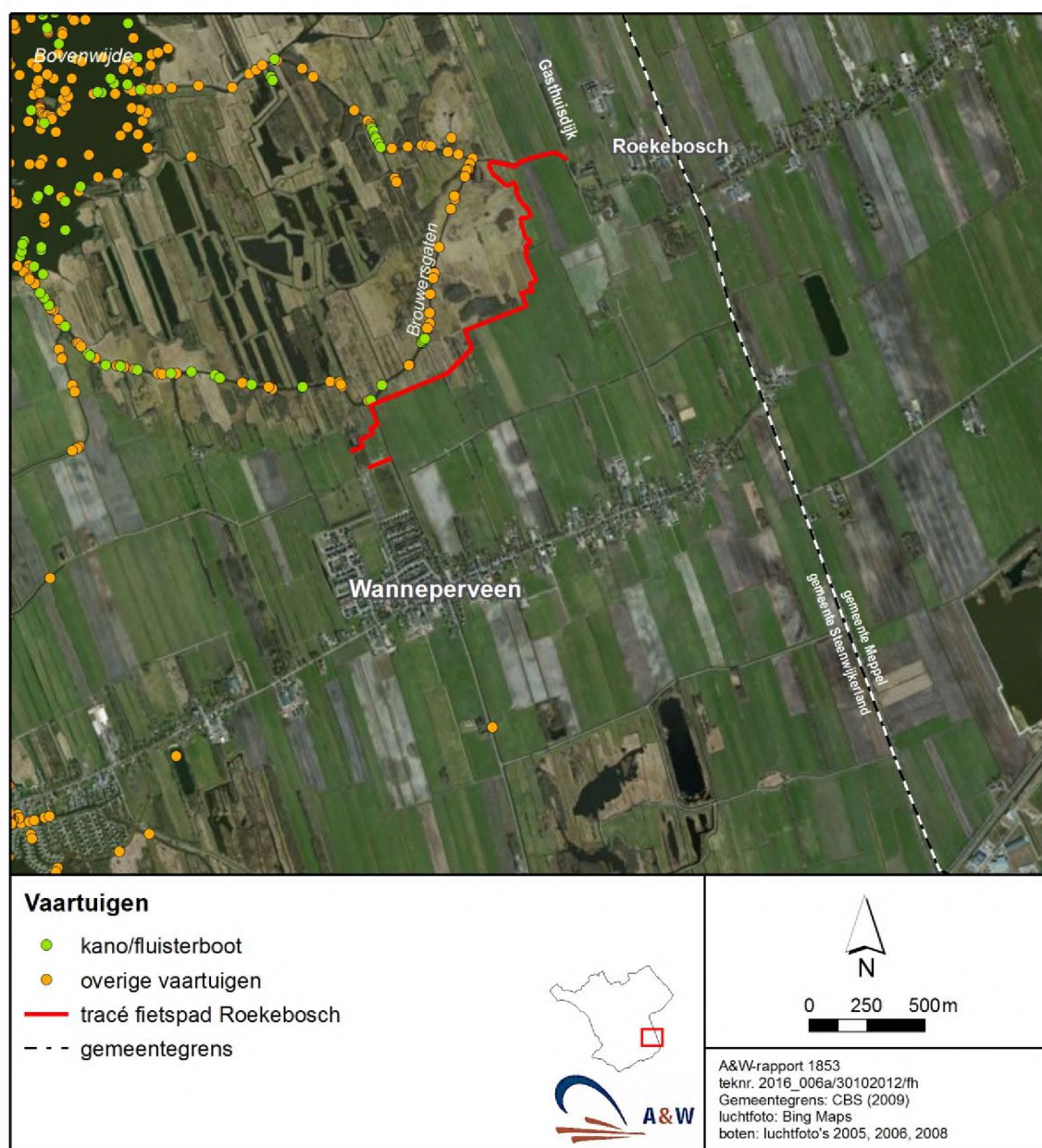
4 Huidige verstoringsdruk in de omgeving van het tracé

4.1 Inleiding

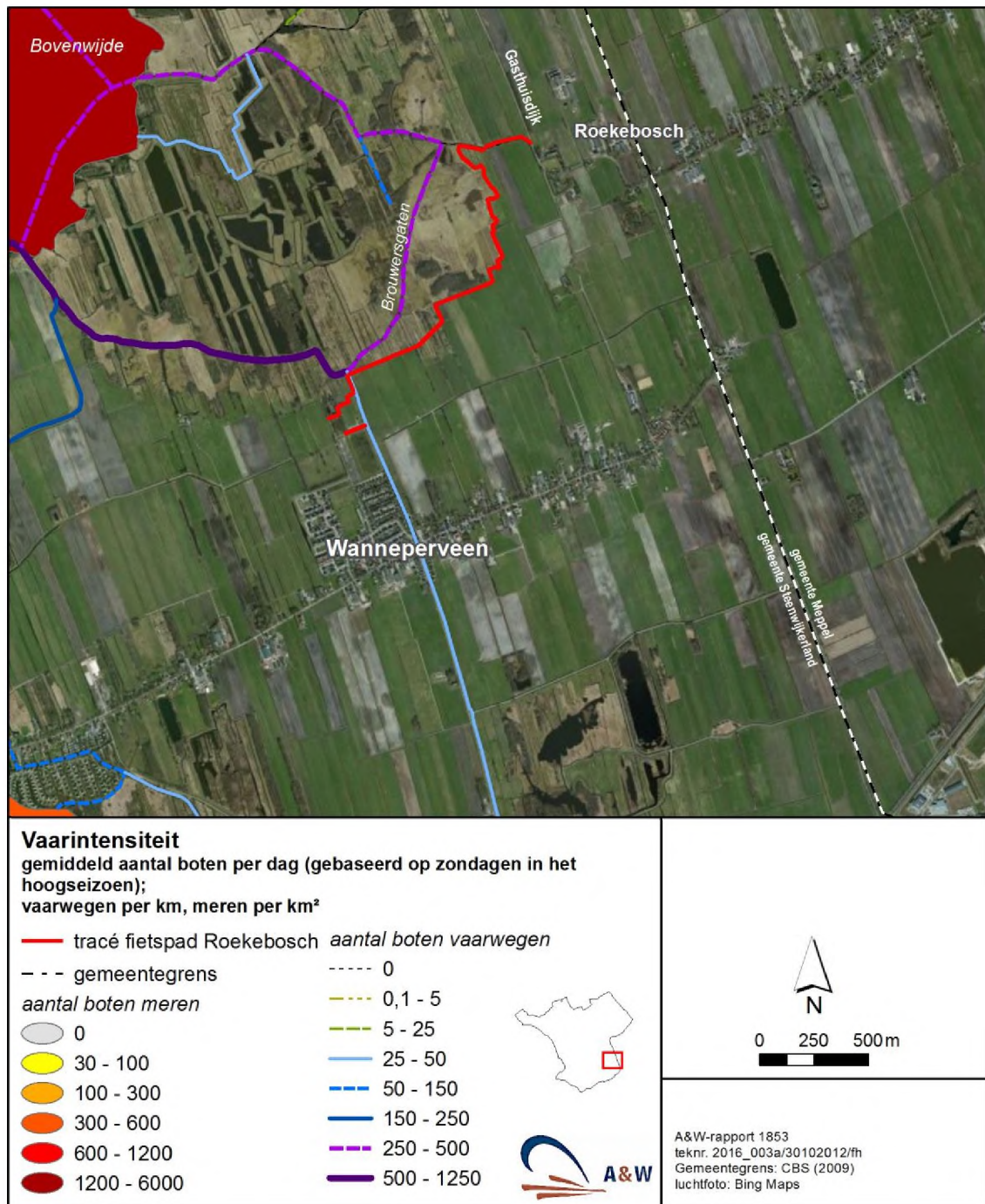
In hoofdstuk 3 is een overzicht gegeven van beschermde natuurwaarden die in de omgeving van het tracé van het fietspad (kunnen) voorkomen en de gevoeligheid voor verschillende typen effecten. Op basis daarvan kunnen typen effecten geselecteerd worden voor de effectenanalyse. Belangrijke factoren die effecten kunnen veroorzaken zijn grondbeslag (fysiek verlies leefgebied door aanleg van het tracé), kwaliteitsverlies van aangrenzend leefgebied door veranderingen in waterkwaliteit en waterpeil, compartimentering van sloten en waterpartijen en verstoring door verlichting, geluid en zichtbare menselijke activiteiten. Omdat op voorhand verwacht werd dat verstoringseffecten op vogels een belangrijk onderdeel in de effectenanalyse vormen, wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan verstoringsdruk die in de huidige situatie aanwezig is en aan de methodiek die is toegepast om verstoringseffecten te bepalen.

4.2 Verstoringsdruk in de huidige situatie

Het Brouwersgat wordt in de zomer intensief bevaren door recreanten. Het betreft zowel kano's als motorboten (figuur 4.1). Op basis van luchtfoto's en tellingen bij bruggen en sluizen is het aantal passages op een zomerpiekdag geschat op 250-500 (figuur 4.2). Het Brouwersgat is onderdeel van een frequent gevolgd 'rondje' van en naar de Bovenwijde.

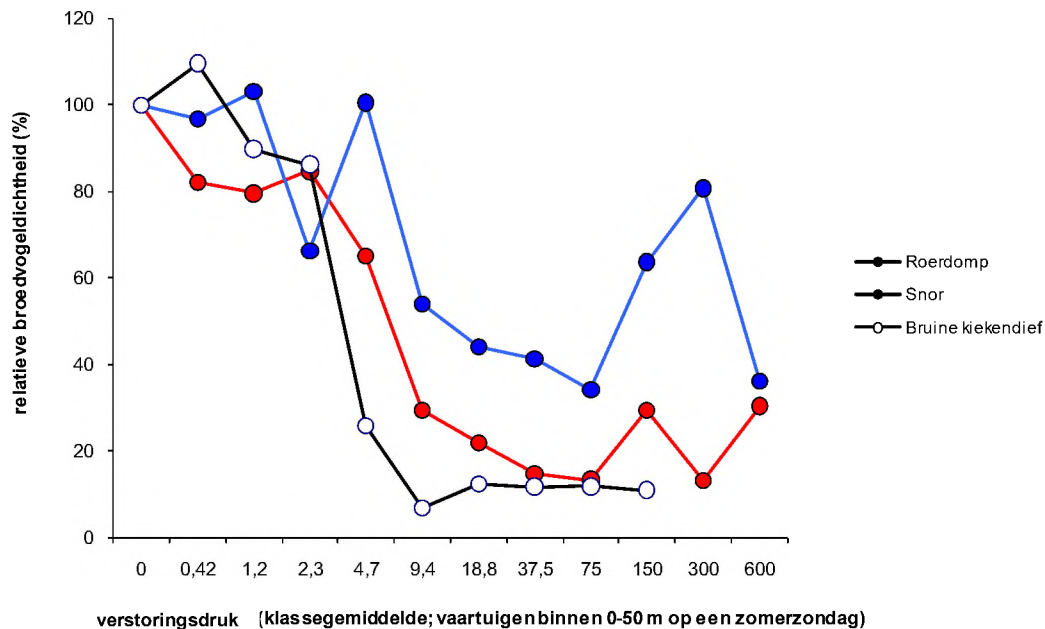
Figuur 4-1. Vaarbewegingen in het Brouwersgat en omgeving. Weergegeven zijn vaartuigen (kano's en motorvaartuigen) zichtbaar op luchtfoto's (vijf luchtfoto's uit de jaren 2005-2009 gecombineerd). Bron: Van der Hut et al. 2010.

Figuur 4-2. Vaarintensiteit in het Brouwersgat en omgeving. Weergegeven is het gemiddelde aantal vaartuigen per traject op zondagen in het toeristisch hoogseizoen (juli-augustus), op basis van vijf luchtfoto's, kanotellingen en brug- en sluistellingen. Bron: Van der Hut et al. 2010.

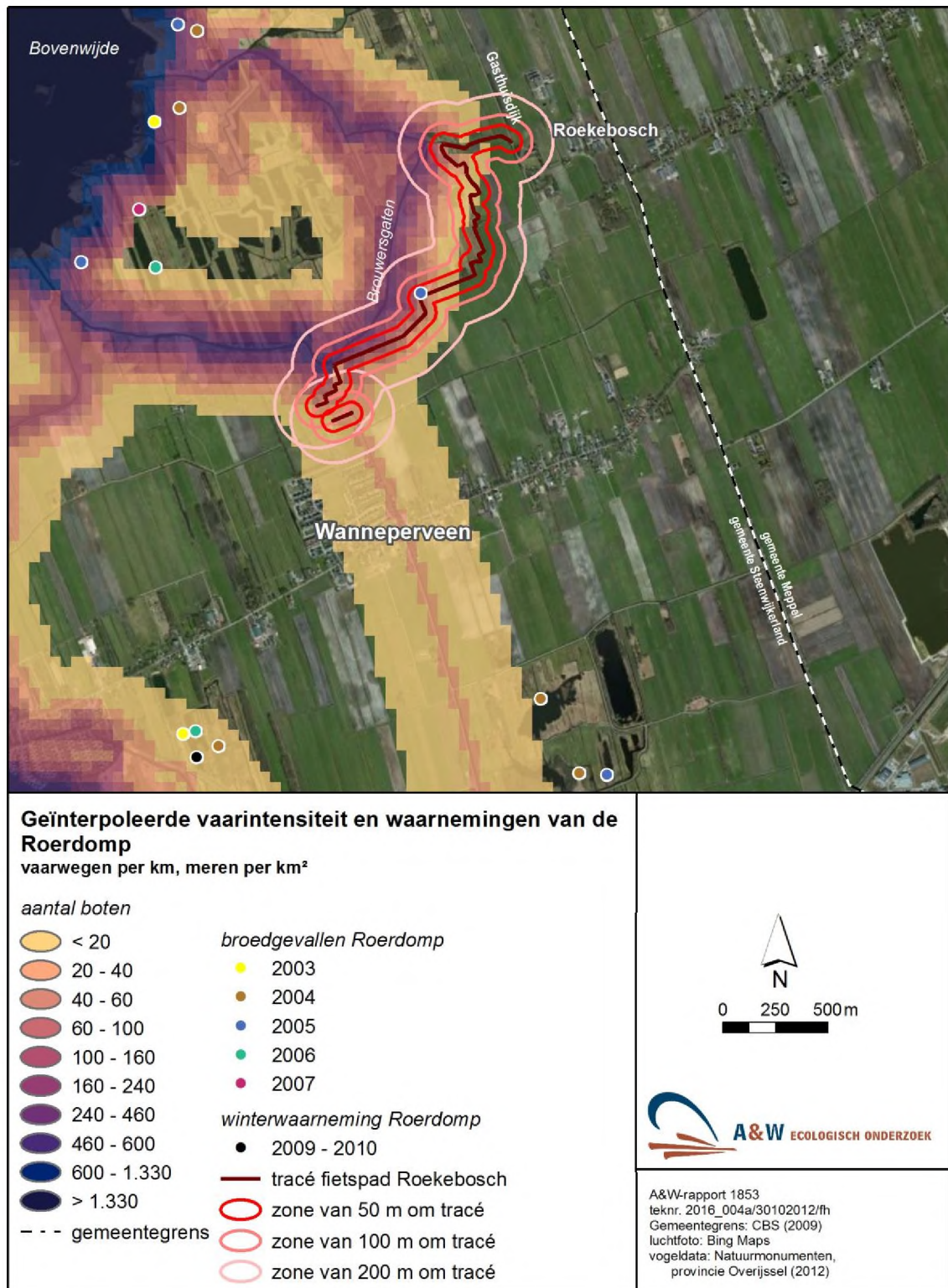
Uit een statistische analyse met gegevens van de vaarintensiteit, het aanwezige areaal riet en de verspreiding van moerasbroedvogels (De Weerribben 2003-2007, De Wieden 2005-2010) blijkt dat de vaarintensiteit een significante voorspeller is voor de aanwezigheid van moerasbroedvogels, naast de kwetsbaarheid van de soorten. Roerdomp en Bruine kiekendief blijken verreweg de hoogste broedvogeldichtheid te bereiken in gebiedsdelen waar niet gevaren wordt, of waar het aantal passages zeer laag ligt. Neemt het aantal passages op een afstand

van minder dan 50 m toe tot globaal 5-10 passages op een zomerzondag, dan is de broedvogeldichtheid van deze soorten sterk gereduceerd (figuur 4.3). Ook bij de Snor lijkt een effect zichtbaar; bij de Rietzanger is dat echter niet het geval. Zwarte stern, Grote karekiet en Purperreiger komen zo lokaal voor dat de analysemethode niet toereikend is.

Figuur 4-3 - De relatieve dichtheid van moerasbroedvogels in relatie tot de verstoringdruk als gevolg van vaarintensiteit in De Weerribben en De Wieden. Weergegeven is de relatieve broedvogeldichtheid (maximaal 100%) en de vaarintensiteit, uitgedrukt in passages per zondag in het hoogseizoen, gebaseerd op een analyse van vakken van 50 x 50 m. De broedvogeldichtheid heeft betrekking op het aantal broedparen per 100 ha riet. Deze dichtheden zijn gewogen naar het aantal Rietzangers in de desbetreffende vakken, om rekening te houden met het aanbod aan overjarig riet. De verstoringdruk heeft betrekking op de zichtbaarheid van varende recreanten, waarbij rekening gehouden is met de afstand tot een vaarweg. Verondersteld is dat verstoringseffecten tot maximaal 300 m optreden en per 50 m in omvang halveren. Een vaarintensiteit van 10 bootjes heeft betrekking hebben op een recreatiedruk van 10 passages/zomerpiekdag binnen 0-50 m afstand, 20 bootjes binnen 50-100 m afstand, 40 bootjes binnen 100-150 m afstand, 80 bootjes binnen 150-200 m afstand, 160 bootjes binnen 200-250 m of 320 bootjes binnen 250-300 m afstand. Bron: Van der Hut et al. 2010.

Toepassing van het verstoringmodel op het plangebied en omgeving laat zien dat verstoringdruk vanuit het Brouwersgat zich uitstrekt tot een deel van het gebied dat grenst aan het tracé van het fietspad. Projectie van indicatieve verstoringafstanden langs het fietspad van 50, 100 en 200 m laten zien dat realisatie van het fietspad in het oostelijk deel een uitbreiding van verstoord gebied veroorzaakt en in het westelijk deel een intensivering (figuur 4.4).

Figuur 4-4 - Verstoringsdruk in de huidige situatie en mogelijk toekomstige situatie in het plangebied en omgeving. Weergegeven zijn indicatieve verstoringszone langs het tracé van het fietspad en de geïnterpoleerde vaarintensiteit, uitgaande van een halvering van de verstoringsdruk als gevolg van de vaarintensiteit per zone van 50 m. Dit verband is gebaseerd op de gevonden vorm van de dosis-effectrelatie en een maximale effectafstand van 300 m (aan de hand van waarnemingen van verstoring bij Roerdomp, Bruine kiekendief en Purperreiger).

5 Effecten van het initiatief op beschermde habitattypen en habitatsoorten

5.1 Habitattypen

Op korte afstand van het tracé komen vijf habitattypen voor: veenmosrietlanden, trilvenen, ruigten en zomen, meren met krabbenscheer en hoogveenbos. Aangezien het tracé van het fietspad buiten habitatrichtlijngebied ligt is geen sprake van fysiek verlies aan groeiplaatsen. De vraag is of indirecte effecten via veranderingen in waterpeil en waterkwaliteit op kunnen treden. Dat is tijdelijk mogelijk gedurende de aanlegwerkzaamheden. Deze zijn echter van korte duur en betreft zo'n klein areaal dat geen effect van betekenis op zal treden (Goutbeek & Gietses 2012).

5.2 Habitatsoorten

Op korte afstand van het tracé kunnen vijf watergebonden habitatsoorten voorkomen: Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn, Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren. Aangezien het tracé van het fietspad buiten habitatrichtlijngebied ligt is geen sprake van fysiek verlies aan leefgebied. Oeverdelen met geschikt leefgebied langs de grens van het habitatrichtlijngebied kunnen aangetast worden door aanleg van bruggen, duikers of dammen. De oppervlakte van deze locaties is zo klein, dat geen meetbaar effect op populaties in het habitatrichtlijngebied op zal treden. Versnippering van leefgebied zou op kunnen treden, indien door aanleg van dammen de verbinding van dwarssloten met de grenssloot en De Wieden verdwijnt. Dit kan voorkomen worden door plaatselijk verbindingen te creëren onder het fietspad door (Goutbeek & Gietses 2012). Effecten via veranderingen in waterpeil en waterkwaliteit zijn tijdelijk mogelijk gedurende de aanlegwerkzaamheden. Deze zijn echter van korte duur en betreffen zo'n klein areaal dat geen effect van betekenis op zal treden. Verstoringseffecten als gevolg van de zichtbaarheid van fietsers en wandelaars zijn niet van toepassing. Dat geldt ook voor verlichting, aangezien geen verlichting geplaatst wordt. Verstoring door trillingen en geluid is alleen van betekenis tijdens de aanlegwerkzaamheden. Deze zijn van zo korte duur dat geen effect van betekenis op zal treden.

De Meervleermuis kan in principe negatieve effecten ondervinden van verlichting en barrièrewerking. Aangezien het fietspad niet verlicht wordt en eventueel in het donker passerende fietsers slechts gering en kortdurend verlichting veroorzaken, is geen sprake van verstoring als gevolg van verlichting (Goutbeek & Gietses 2012). Meervleermuizen kunnen tijdens foerageervluchten en verplaatsingen tussen de kolonie(s) en het foerageergebied de vaarten volgen waar bruggen worden aangelegd. Bruggen kunnen een barrière vormen, indien zij lager zijn dan ca 1,5 en smaller dan ca 4 meter (Schut *et al.* 2009). Indien bij de aanleg van de bruggen rekening gehouden wordt met deze minimumeisen, treedt geen barrièrewerking op. De brug over de Haagjesgracht voldoet aan deze eisen, aangezien deze gracht een vaarbinding is.

6 Effecten van het initiatief op broedvogels en niet-broedvogels

6.1 Relevante soorten

Op grond van de aanwezigheid van broedvogelsoorten met instandhoudingsdoelen en hun gevoeligheid voor verstoring van wandelaars en fietsers via een fietspad is een nadere analyse van effecten enkele soorten wenselijk. In het moerasgebied broedt de Rietzanger op korte afstand van het tracé en Roerdomp en Watersnip kunnen hier op korte afstand foerageren. Daarom zijn deze soorten in de analyse betrokken. Purperreigers foerageren in aangrenzend agrarisch gebied; daarom zijn effecten op deze soort ook nader belicht.

Broedlocaties van de Bruine kiekendief liggen aan de andere zijde van de het Brouwersgat op grote afstand (minimaal ca. 700 m) en ondervinden geen (extra) verstoring vanaf het tracé van het fietspad. Bruine kiekendieven foerageren wel in het aangrenzende agrarische gebied, maar de betekenis daarvan als foerageergebied is zeer beperkt. De lokale functie als foerageergebied kan verslechteren, maar het aantal broedparen wordt niet beïnvloed aangezien het aantal geschikte broedlocaties beperkend is en niet het foerageerareaal (Provincie Overijssel 2009). De Purperreiger broedt op ca. 500 m afstand en ondervindt daar geen verstoringseffecten. Het Porseleinhoen houdt zich in de dekking van de vegetatie op en ondervindt geen verstoringseffecten van passages via het fietspad, dat op minimaal 125 m van waargenomen roepende vogels ligt. Deze locaties worden bovendien voor een groot deel aan het oog onttrokken door bosopstanden. De Snor komt in het aangrenzende moerasgebied (tot aan de Brouwersgaten) niet voor. Deze moerasvogelsoorten zijn daarom niet in de effectenanalyse betrokken.

In het aangrenzende agrarische gebied komen gedurende het winterhalfjaar onregelmatig kleine aantallen Grauwe ganzen en Kolganzen voor. Zij kunnen verstoring ondervinden van passerende fietsers en wandelaars. Dit effect zal niet vaak optreden, aangezien de gebruiksfrequentie in deze tijd van het jaar gering zal zijn. Een draagkrachtberekening van het gebied in en rond De Wieden voor grazende watervogels toont aan dat de beschikbare opvangcapaciteit voor foeragerende ganzen, zwanen en Smienten minimaal twee maal zo hoog is als vereist is voor de huidige aantallen en voor de instandhoudingsdoelen (Van der Hut *et al.* 2011). De aanleg en het gebruik van het tracé heeft daarom geen effect op de aantallen van deze soortengroep.

6.2 Verstoringseffecten van fietspaden

Verstoringseffecten van fietspaden hangen samen met de frequentie van passages en met de gevoeligheid van afzonderlijke soorten, maar ook met de landschappelijke inpassing van het fietspad en het gedrag van passanten.

Grenswaarden voor effecten van recreatief gebruik van fietspaden op broedvogelaantallen zijn moeilijk aan te geven. Meer 'gevoel' voor deze materie geeft een modelmatige aanpak van recreantenstromen en dosis-effectrelaties tussen recreatiedruk en broedvogeldichtheid, zoals verkend door Henkens *et al.* (2003). Deze aanpak gaat uit van een groter verlies aan territoria bij een hoger aantal passages per dag via een pad, op basis van aannames voor de verstoringafstand, grenswaarden in de dosis (aantal passages per dag) en het effect (verlies van dichtheid en het broedsucces). Deze modelmatige aanpak geeft aan dat de recreatiedruk op

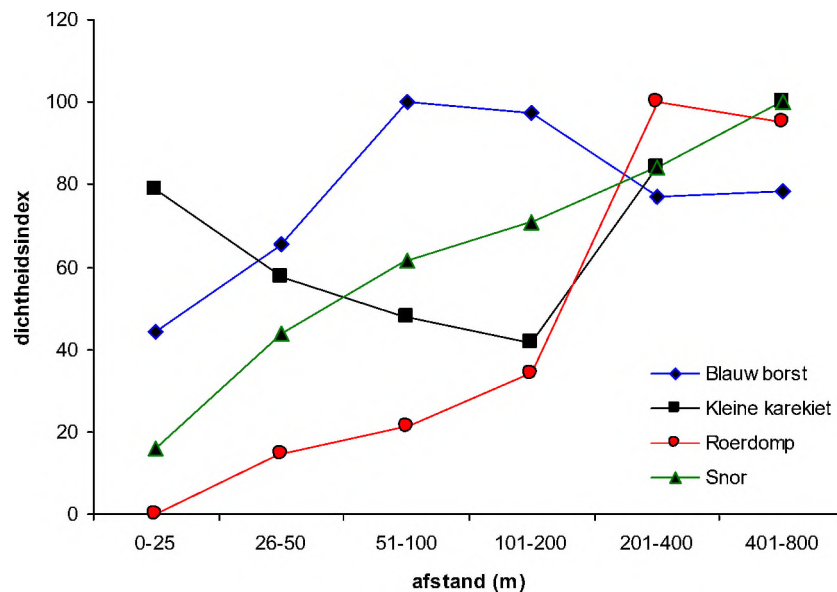
paden beperkt zou moeten blijven tot minder dan 6 passages per uur op een normdag (de 10e drukste dag van het jaar) voor Blauwborst en Snor, met een effect tot een afstand tot 30 m. In de praktijk betekent dit dat paden wekelijks in het hoogseizoen maximaal 60 maal per dag gepasseerd worden. Voor het Bruine kiekendief geldt een norm van 2 passages per uur (met effecten tot een afstand van 60 m) en voor de Roerdomp idem met een effect tot een afstand van 200 m. Deze kengetallen zijn niet door middel van veldonderzoek gevalideerd. Zij liggen wel in de ordegrrootte van de voor vaarwegen gevonden waarden (2 passages per uur komt ongeveer overeen met ongeveer 20 passages per dag tussen 9 en 20 uur): 5-10 passages op 50 m afstand, 10-20 passages op 100 m afstand, 20-40 passages op 100-150 m afstand en 40-80 passages op 150-200 m afstand. Het is waarschijnlijk dat de kritische waarden voor fietspaden lager liggen dan die voor vaarwegen, omdat fietspaden doorgaans verhoogd in het landschap liggen en de zichtbaarheid van fietsers en wandelaars groter is dan die van recreanten in vaartuigen, zeker wanneer het fluisterboten en kano's betreft.

6.3 Roerdomp

Verstoringsgevoeligheid

Roerdampen zijn vooral tijdens het foerageren langs rietkragen en langs rietstroken in grasland zeer verstoringsgevoelig. Na het passeren van een recreant stopt een Roerdomp met foerageren en trekt zich terug in de dekking van het riet. Na een periode - wellicht een half uur - worden nieuwe foerageerpogingen ondernomen. Passeert b.v. elk half uur een vaartuig, dan verliest het aangrenzende gebied zijn functie als foerageergebied.

Een analyse van broedvogelgegevens uit De Weerribben liet zien dat de dichtheid van Roerdampen in de omgeving van vaarwegen tot een afstand van 200-400 m verlaagd is (figuur 6.1; Van der Hut *et al.* 2010). Dit wordt bevestigd door veldwaarnemingen van Roerdampen die stopten met foerageren bij het naderen van een wandelaar of het stoppen van een fietser. Dit betrof langs rietkragen foeragerende Roerdampen en paden met een open ligging op resp. ca. 150 m en 300 m. Ook is waargenomen dat een Roerdomp op ongeveer 50 m afstand door een rietkraag heen een eilandje overstak en aan de andere zijde van het eiland, door riet aan het oog van de waarnemer onttrokken, verbleef en daar mogelijk verder ging met foerageren op ca. 60 m afstand (waarnemingen [redacted], Zaanstreek en Noordoost-Friesland). Het areaal verstoord gebied langs vaarwegen, wandel- of fietspaden hangt blijkbaar sterk af van de landschappelijke inpassing van een fiets- of wandelpad. In open gebied met sloten en rietkragen kan een Roerdomp tot op 150 à 300 m verstoord worden. Vanaf een wandel, fiets- of vaarroute, die langs opgaand moeras voert met afgeschermd sloten en petgaten is de verstoringssafstand aanzienlijk korter. In deze situatie lijkt enkele tientallen meters tot ca. 50 m reëel.

Figuur 6-1 -- Verstoring gevoeligheid van moerasbroedvogels in De Weerribben. Weergegeven is de relatieve dichtheid van vier soorten in de jaren 2003-2007, in afhankelijkheid van de afstand tot vaar(wegen). De aantallen per afstandsklasse zijn gewogen naar het aantal Rietzangers in dezelfde afstandsklasse, als maat voor het aanbod aan (overjarige) riet- en ruigtevegetaties. Bron: Van der Hut et al. 2010.

Omvang van het activiteitengebied

Roerdompen worden doorgaans vastgesteld op basis van waarnemingen van roepende mannetjes. De 'stip' op een territoriumkaart heeft doorgaans betrekking op één roeppost of een 'centrum' van roepposten. Omdat vaak een waarneming op grotere afstand gedaan wordt is de stip op de kaart niet nauwkeurig. Omdat zowel het mannetje als het vrouwtje een relatief groot activiteitengebied hebben, moet rekening gehouden worden met een ruim gebied in de omgeving van de 'stip' op de kaart. Uit onderzoek met Roerdompmannetjes die met zenders waren uitgerust (in Groot-Brittannië en Italië) bleek dat in het broedseizoen de homerange varieerde van gemiddeld van 15 ha tot 35 ha (met een grote variatiebreedte: 5-120 ha; Puglisi *et al.* 2003 in Van der Hut & Minnema 2010). Nesten kunnen dicht bij roepposten liggen, maar ook daar ver vanaf; soms bedraagt de afstand enkele honderden meters. Het nest ligt dan in een relatief grootschalig, aaneengesloten rietveld, op afstand van geschikte foerageersloten- of poelen. Vrouwtjes kunnen voedselvuchten maken naar de omgeving. In aaneengesloten waterrijke moerassen blijken voedselvuchten voor te komen van enkele honderden meters tot ongeveer 1 km (Van der Hut 2011). In de Oostvaardersplassen maken Roerdompen voedselvuchten van het moeras naar foerageergronden in de randzone tot ca 3 km afstand (Beemster *et al.* 2012).

Effecten in de huidige situatie

Inventarisaties van de Roerdomp in De Wieden laten zien dat deze soort in de omgeving van het Brouwersgat voorkomt en verstoring kan ondervinden van recreatievaart (figuur 3.4). Het gaat om één territorium, vastgesteld in 2005. In andere jaren zijn uitsluitend op globaal minimaal 1 km afstand roepende vogels aan de westelijke zijde van het Brouwersgat gehoord. Waar vrouwtjes broeden en foerageren is niet bekend. De 'stip' op de kaart uit 2005 ligt op het tracé van het fietspad in agrarisch gebied. Waarschijnlijk moet de exacte locatie in de omgeving gezocht worden, omdat op afstand roepende Roerdompen soms moeilijk te lokaliseren zijn. Ook is het mogelijk dat de stip het middelpunt van verschillende waarnemingen weergeeft.

Op luchtfoto's is zichtbaar dat potentieel foerageergebied (beschut gelegen rietoevers) aanwezig lijkt aan de zijde van Wanneperveen en potentieel geschikt broedgebied (overjarig riet met water op het maaiveld) aan de kant van Roekebosch (figuur 6.2). Een veldbezoek in oktober 2012 aan de Brouwers Zuid maakte duidelijk dat in het gebied direct grenzend aan het tracé van het fietspad, ten oosten van het Brouwersgat geschikt broedhabitat ontbreekt en dat foerageergebied te vinden is langs korte trajecten langs de gracht. In het gebied dat grenst aan het tracé van het fietspad bevindt zich een rietoogstperceel (bij Roekebosch), bos en verruigd rietland (bij Wanneperveen). Het rietoogstperceel en bosrijke deel is niet geschikt als foerageergebied, maar er zijn wel twee locaties waar oud riet blijft staan. Mogelijk is hier broedgelegenheid aanwezig. Deze locaties zijn niet nader onderzocht. Verspreidingskaarten van broedvogels laten zien dat moerasvogels van overjarig droog riet hier wel voorkomen (Rietzanger), maar die van overjarig riet met water op het maaiveld niet (Snor). Het is daarom twijfelachtig of deze locaties werkelijk geschikt zijn als broedlocatie voor de Roerdomp. De centra van de overjarige rietlocaties liggen op een afstand van ca. 50 m van het tracé van het fietspad. Aangezien Roerdompen op relatief korte afstand kunnen broeden van wandel- en fietspaden (vanaf ca. 25 m gegevens) is geen verstoringseffect vanaf het tracé van het fietspad op eventueel broedende Roerdompen op deze locaties te verwachten.

Figuur 6-2 - Luchtfoto van de actuele situatie van de omgeving van het tracé van het fietspad (2011; bron Bing Maps). In het deelgebied ten oosten van de Brouwersgaten is potentieel foerageergebied (A: beschutte rietsloten) en potentieel broedgebied (B: overjarig riet) aangegeven.

De kwaliteit van het potentiële foerageergebied bij Wanneperveen (Brouwers Zuid) kon niet bepaald worden, omdat in oktober 2012 herinrichting had plaatsgevonden. Luchtfoto's en het veldonderzoek in 2011 (Bunskoek 2011) wijzen erop dat rietsloten in het ruige rietland geschikt konden zijn als foerageergebied. Dit gedeelte is kleinschalig (oppervlakte ca 5 ha) en ligt voor een deel binnen de verstoringzone van het Brouwersgat: de sloten liggen binnen een afstand

van ca. 10 tot 100 m. De aanleg van het fietspad leidt tot extra verstoring in het potentiële foerageergebied. De exacte omvang daarvan is moeilijk te bepalen. Het is waarschijnlijk dat fietsers meer verstoring veroorzaken, omdat zij, als gevolg van de verhoogde ligging van het fietspad, beter zichtbaar zijn dan varende passanten. Het is mogelijk dat de versturende werking van varende passanten beperkt is tot enkele tientallen meters en dat het effect van het fietspad zich uitstrekt tot over het gehele deelgebied met rietsloten.

De conclusie is dat niet uitgesloten kan worden dat een deel van gebied grenzend aan het tracé van het fietspad door de Roerdomp benut wordt als foerageergebied en dat aanleg van het fietspad extra verstoring teweegbrengt.

Figuur 6-3 - Verstoringrisico's voor Roerdompen in Brouwers Zuid na herinrichting op basis van een indicatieve verstoringssone langs het Brouwersgat (gr.js gearceerd) en het tracé van het fietspad (rood, rood gearceerd), uitgaande van het ontwerp (met ontwikkeling van rietkragen langs oevers). De reikwijdte van de verstoringssone is sterk afhankelijk van afscherming van recreanten door inrichtingsmaatregelen en vegetatieontwikkeling.

Effecten van het fietspad in de toekomstige situatie in Brouwers Zuid

In de toekomstige situatie kan in Brouwers Zuid meer foerageergebied voor Roerdompen beschikbaar komen. In potentie kan het deelgebied geschikt worden voor een Roerdompterritorium en kunnen verschillende vrouwtjes hier foerageren (die aan de andere zijde van het Brouwersgat kunnen broeden). De vraag is in hoeverre verstoring vanaf de Brouwergracht en vanaf het fietspad benutting door Roerdompen verhindert. De kritische periode in het jaar is maart tot en met juli: Roerdompen vestigen hun territoria vanaf begin maart en vrouwtjes ondernemen voedselvuchten van half mei tot eind juli. In het voorseizoen zal de vaarintensiteit beperkt zijn, maar tijdens vakantieperiodes (meivakantie, Pinksteren, Hemelvaart) en in de loop van juli, aan het einde van broedperiode, kan deze sterk oplopen, zo blijkt uit kanotellingen in De Weerrib-

ben (Dikken 2007). De effecten hangen sterk af van de vegetatieontwikkeling. Het ontwerp laat zien dat in plasdrasoevers evenwijdig aan de gracht rietkragen kunnen ontstaan, die de zichtbaarheid van recreanten af kunnen schermen. In dat geval blijft de verstoringafstand beperkt. De aanleg van een fietspad kan de verstoringdruk verhogen, zodat de kans aanwezig is dat benutting door Roerdompen sterk gereduceerd wordt (figuur 6.3). Dit geldt niet alleen als gevolg van het fietspad zelf, dat deels door het te ontwikkelen gebied loopt, maar ook voor een fietsbrug aan de zijde van Wanneperveen. Deze brug biedt een goed overzicht over het deelgebied en kan, omdat fietsers zeer goed zichtbaar zijn, extra verstoring veroorzaken.

Aanleg van foerageergebied voor de Roerdomp

In het plan is de aanleg van ongestoord foerageergebied voor de Roerdomp opgenomen aan de noordzijde van de Zuideindigerwilde, ten noorden van Wanneperveen, hemelsbreed ca. 3 km ten westen van de Brouwers Zuid en van het gebied binnen de Brouwers waar de meeste Roerdompen zijn waargenomen. Deze afstand ligt binnen het bereik van Roerdompen in de broedtijd. De maatregelen creëren ruimschoots voldoende leefgebied voor een Roerdomp. Op grond van landelijk onderzoek is de vuistregel voor geschikt nesthabitat overjarig riet in water met een diameter van minimaal 25-50 m binnen een gebied van minimaal 25 ha met minimaal 0,5-1 ha riet; de vuistregel voor geschikt foerageergebied is minimaal 0,8-1,6 km aan beschutte waterrietoeveren en/of rietranden langs extensief beheerd grasland (Van der Hut 2001).

Effecten van het natuurinclusief ontwerp op de Roerdomp

Het natuurinclusief ontwerp van het fietspad leidt ertoe dat enerzijds extra verstoring optreedt in de Brouwers Zuid, waar foerageergebied zich ontwikkelt, en dat anderzijds ongestoord foerageer- en broedgebied voor de Roerdomp wordt gerealiseerd aan de Zuideindigerwilde. Netto betekent dit winst voor de Roerdomp in De Wieden, omdat meer broed- en foerageerhabitat beschikbaar komt dan in de huidige situatie aanwezig is. Het initiatief draagt daarom bij aan de hersteldoelstelling van de Roerdomp in De Wieden.

6.4 Purperreiger

In het agrarische gebied, grenzend aan het tracé van het fietspad, zijn sloten aanwezig, die zeer geschikt zijn als foerageergebied voor de Purperreiger. Dit geldt niet voor het westelijk deel bij Wanneperveen, omdat het smalle, deels dichtgegroeide sloten betreft, maar wel voor het oostelijk deel. Hier zijn begroeiingsrijke, 3-5 m brede sloten met lage oevers aanwezig. Deze zijn zeer geschikt. De geschiktheid komt naar voren in de modelmatig bepaalde kaart met foerageergebied voor Purperreigers (figuur 3.9) en uit waarnemingen in deze omgeving gedurende het broedseizoen (www.waarneming.nl, figuur 3.10). Deze vogels kunnen broeden in de omgeving van Wanneperveen, of afkomstig zijn van de kolonie De Auken bij Steenwijk (op ca. 7 km afstand). Purperreigers foerageren tot 10-15 km afstand van de broedlocatie.

De aanleg van het fietspad leidt tot verstoring van foeragerende Purperreigers, die tot een afstand van ca. 200 m verstoord kunnen worden, zoals beschreven in de Passende Beoordeling van het fietspad. In en rond De Wieden is ruimschoots voldoende foerageerareaal aanwezig voor de huidige broedpopulatie (114-150 paar in 2008-2010, www.sovon.nl) en de instandhoudingsdoelen van De Wieden (50 paren; Van der Hut *et al* 2011). Hoewel aanleg van het fietspad kan leiden tot afname van geschikt foerageerareaal, is waarschijnlijk geen sprake van een afname van het aantal broedparen. Een negatief effect op het instandhoudingsdoel treedt niet op. Wel is sprake van afname van de EHS-kwaliteit in dit gebied. Mitigatie in de omgeving is mogelijk, waarbij de habitatkwaliteit van perceelsloten wordt verbeterd. Dit kan betrekking hebben op het verbreden van smalle sloten en/of afvlakken van oeverprofielen.

6.5 Watersnip

Territoria van de Watersnip bevinden zich op 100-150 m afstand van het fietspad. Watersnippen kennen een korte opvliegafstand (10-40 m, Flade 1994), omdat zij vaak vertrouwen op hun schutkleur en in de dekking van vegetatie blijven. Verstoring van de broedlocaties door passanten via fietspaden, voetpaden of vaarwegen zal daarom niet optreden. Op korte afstand van het tracé, namelijk in oeverdelen van grenssloot, is geschikt foerageergebied aanwezig. Hier kunnen Watersnippen verstoord worden. In hoeverre dat tot achteruitgang van het lokale aantal broedparen leidt is niet duidelijk. Het instandhoudingsdoel komt echter niet in gevaar, omdat het huidige aantal broedparen (294, Van der Hut 2012) hoger ligt dan het instandhoudingsdoel (120 paar).

6.6 Rietzanger

Rietzangers komen in de omgeving van het tracé van het fietspad voor in overjarig, verruigd rietland. Rietzangers zijn beperkt verstoringsgevoelig. De analyse van effecten van vaarrecreatie in De Weerribben en De Wieden op broedvogels laat geen effect zien van recreatievaart op de broedvogeldichtheid. De opvliegafstand is gering. Flade (1994) noemt een afstand van 10-20 m of minder. Dit komt overeen met ervaringen in moerasgebied, dat doorsneden is met fiets- en wandelpaden (Twiskepolder Noord-Holland, gegevens). Hier is geen dichtheidsverlaging zichtbaar langs paden. Het beoogde fietspad wordt door een sloot gescheiden van aangrenzend moerasgebied. Het is mogelijk dat Rietzangers, die aan de rand van dit gebied in riet en ruigte langs de grenssloot aanwezig zijn opvliegen, maar een negatief effect van de aanleg op de Rietzangerdichtheid is niet waarschijnlijk. Bovendien ligt een deel van het aangrenzende deel niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied. De broedvogelstand is op basis van inventarisaties in de jaren 2005-2010 (waarbij jaarlijks een deel geteld werd) 3.115 paar (gegevens Natuurmonumenten). Het instandhoudingsdoel is 3.000 paar. Een negatief effect op het instandhoudingsdoel treedt daarom niet op.

7 Beoordeling en conclusies

Het initiatief voor de aanleg en in de in gebruikneming van een fietspad tussen Wanneperveen en Roekebosch en de aanleg van leefgebied voor de Roerdomp is onderzocht op ecologische effecten, en deze zijn getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998 (Voortoets) en EHS-beleid. Het fietspad ligt binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden en binnen EHS-gebied. Het onderzoek levert de volgende conclusies op.

7.1 Natuurbeschermingswet

Habitattypen

Op korte afstand van het tracé komen de habitattypen veenmosrietland, trilvenen, ruigten en zomen, meren met krabbenscheer en hoogveenbos voor. Deze habitattypen ondervinden hooguit tijdelijk veranderingen in waterpeil en waterkwaliteit tijdens de aanlegfase. De aanlegwerkzaamheden zijn echter van korte duur en betreffen zo'n klein areaal dat geen effect van betekenis op zal treden.

Er treden daarom ten aanzien van habitattypen geen significant negatieve effecten op.

Habitatsoorten

Op korte afstand van het tracé is geschikt leefgebied aanwezig voor de habitatsoorten Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn, Gestreepte waterroofkever, Platte schijfhoorn en Meervleermuis. Negatieve effecten van betekenis treden niet op. Als gevolg van aanleg van bruggen, duikers of dammen kunnen de (onder)watergebonden soorten leefgebied verliezen, maar de oppervlakte van deze locaties is zo klein, dat geen meetbaar effect op populaties op zal treden. Eventuele versnippering van leefgebied kan voorkomen worden door plaatselijk verbindingen te creëren onder het fietspad door. Effecten via veranderingen in waterpeil en waterkwaliteit zijn van korte duur en betreffen een zo klein areaal, dat een effect van betekenis niet op zal treden. Verstoring door trillingen en geluid tijdens de aanlegwerkzaamheden zijn eveneens van korte duur. De Meervleermuis ondervindt geen negatieve effecten, mits het fietspad niet verlicht wordt (zoals voorzien is) en mits beide bruggen voldoende gedimensioneerd worden (zoals voorzien is in minimaal één geval) om barrièrewerking te voorkomen.

Er treden daarom ten aanzien van habitatsoorten geen significant negatieve effecten op.

Broedvogels

In de omgeving van het tracé komen zeven soorten met instandhoudingsdoelen als broedvogel voor, namelijk Roerdomp, Purperreiger, Bruine kiekendief, Porseleinhoen, Watersnip, Snor en Rietzanger. Het initiatief heeft geen effecten op de habitatkwaliteit voor en aantallen van Porseleinhoen, Snor en Rietzanger, omdat op of in de directe omgeving van het tracé geen geschikte broedlocaties aanwezig zijn en/of omdat de verstoringsevoeligheid zeer beperkt is.

Voor drie soorten kan als gevolg van verstoring de habitatkwaliteit verslechteren, maar er is geen sprake van een significant effect: Bruine kiekendief, Purperreiger en Watersnip. Foeragerende Bruine kiekendieven kunnen verstoring ondervinden, maar de aantallen worden niet beïnvloed, omdat geschikt foerageergebied ruimschots voorhanden is voor de aanwezige broedparen; de aantallen worden beperkt door het aanbod aan geschikt broedgelegenheid. Het is mogelijk dat een deel van het foerageergebied van de Watersnip verstoord wordt. Niet uitgesloten kan worden dat een lokaal beperkt negatief effect op het aantal broedparen optreedt,

maar het instandhoudingsdoel komt niet in gevaar. De Purperreiger kan verstoring ondervinden in het aangrenzende agrarische gebied, waar geschikt foerageergebied aanwezig is. Dit kan leiden tot lokaal verlies aan foerageergebied, maar beïnvloedt het aantal broedparen niet, omdat ruimschoots voldoende foerageergebied in en rond De Wieden aanwezig is voor het aanwezige broedbestand.

De Roerdomp kan na aanleg van het fietspad verstoring ondervinden, omdat in de Brouwers Zuid in de huidige en toekomstige situatie (na herinrichting) potentieel foerageergebied aanwezig is c.q. zal zijn binnen verstoringsafstand van het fietspad. Anderzijds wordt ongestoord foerageer- en broedgebied gerealiseerd aan de Zuideindigerwijde. Het netto-effect is positief, omdat meer broed- en foerageerhabitat beschikbaar komt dan in de huidige situatie het geval is. Het initiatief draagt daarom bij aan de hersteldoelstelling van de Roerdomp in De Wieden.

Er treden daarom ten aanzien van broedvogels geen significant negatieve effecten op.

Niet-broedvogels

In het aangrenzende agrarische gebied komen gedurende het winterhalfjaar onregelmatig kleine aantallen Grauwe ganzen en Kolganzen voor. Zij kunnen verstoring ondervinden van passerende fietsers en wandelaars. Er kan daardoor sprake zijn van een verslechtering van de habitatkwaliteit. Dit heeft echter geen effecten op de aantallen in en rond De Wieden, omdat de beschikbare opvangcapaciteit minimaal twee maal zo hoog is als vereist is voor de huidige aantallen en instandhoudingsdoelen.

Er treden daarom ten aanzien van niet-broedvogels geen significant negatieve effecten op.

7.2 Ecologische Hoofdstructuur

Als gevolg van de aanleg en gebruik neming van het fietspad is sprake van een, zij het beperkt, grondbeslag binnen EHS-gebied, dat in agrarisch gebruik is. Als gevolg van recreatief gebruik vermindert de kwaliteit 'rust'. Andere wezenlijke kwaliteiten als duisternis en landschappelijke kwaliteit direct grenzend aan het tracé worden niet aangetast. Effecten op specifieke natuurwaarden zijn grotendeels beschreven in de toetsing aan de Natuurbeschermingswet, aangezien volgens de huidige begrenzing van Natura 2000 het aangrenzende moerasgebied en de agrarische percelen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden liggen. Indien de voorgestelde wijziging van de begrenzing van vogelrichtlijngebied formeel wordt vastgesteld, ligt een deel van het aangrenzende agrarische gebied niet binnen de Natura 2000-begrenzing, maar wel binnen de EHS. In dit gebiedsdeel kan de aanleg van het fietspad leiden tot verstoring van foeragerende Purperreigers. In dit opzicht is sprake van aantasting van specifieke natuurwaarden binnen de EHS in het agrarische gebied. Mitigatie in de omgeving is mogelijk, waarbij de habitatkwaliteit van perceelstoppen wordt verbeterd.

Literatuur

- Beemster, N., J. Bosma & R. van der Hut 2009. Ruimte voor verblijfsrecreatie in en rond het Natura 2000 gebied Lauwersmeer. A&W-rapport 1129. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Bunskoek, M. 2011. Flora- en faunaonderzoek fietspad Roekebosch. Inventarisatie van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Burg, L. van der 2009. Projectplan nieuwe petgaten 'Brouwers' De Wieden. Natuurmonumenten.
- Dikken, H. 2008. Fietsmetingen 2007 Nationaal Park De Weerribben. Provincie Overijssel Eenheid Bestuurlijke Aangelegenheden Team Beleidsinformatie, Zwolle.
- Flade M. 1994. Die Brutvogelgemeinschaften Mittel- und Norddeutschlands. Grundlagen für den Gebrauch vogelkundlicher Daten in der Landschaftsplanung. IHW-Verlag.
- Goutbeek, A.B. & D.J. Sietses 2012. Passende Beoordeling fietspad Roekebosch. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Henkens, R.J.H.G., R. Jochem, D.A. Jonkers, J.G. Molenaar, R. Pouwels, M.J.S.M. Reijnen, P.A.M. Visschedijk & S. de Vries 2003. Verkenning van het effect van recreatie op broedvogels. Literatuurstudie en koppeling modellen FORVISITS en LARCH. Werkdocument 2003/29, Alterra, Wageningen.
- Hut, R.M.G. van der 2001. Terreinkeus van de roerdomp in Nederlandse moerasgebieden. Bureau Waardenburg bv, rapport nr. 01-010, Culemborg.
- Hut, R.M.G. van der, C. J. de Jonge, R.F.A. Berkers, L. Davids. 2009. Visitormanagementplan Nationaal Park Weerribben-Wieden. A&W-rapport 1146. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der, L. Bruinzeel & O. Stoker 2010. Voortoets Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1568. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Hut R.M.G. van der & N. Beemster 2010. Broedvogels en beheer in De Weerribben 1999-2007. Kritische factoren en herstelmaatregelen voor moerasvogels met instandhoudingsdoelen. A&W-rapport 1229. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der & N. Minnema 2010. Revitalisatie van rietoevers in het Zuidlaardermeer. A&W-rapport 1576. Altenburg & Wymenga, Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer, E. de Vries & O. Stoker. 2011. Natuurtoets Bestemmingsplan Zuidelijke kernen Steenwijkerland. A&W-rapport 1631. Altenburg & Wymenga, Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der 2012. Aanvullend onderzoek Fietspad Roekebosch. A&W-rapport 1853. Altenburg & Wymenga, Feanwâlden
- Provincie Overijssel 2009. Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015. Versie 12 augustus 2009. Zwolle.
- Miedema, H. & E. van der Heijden 2009. Onderzoek natuurwaarden bestemmingsplan buitengebied gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1316. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Schut, J. R.M.G. van der Hut & D. van Dullemen 2008. Ontsnippering in de Natte As. Onderbouwing en uitwerking van ontsnipperende maatregelen in robuuste verbindingen. A&W-rapport 1130. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek, Veenwouden.
- Winden, J. van der & P.W. van Horssen 2001. Voedselgebieden van de Purperreiger in Nederland. Rapportnr. 01-011. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bijlage 1 Instandhoudingsdoelen De Wieden

Essentietabel, bron www.synbiosis.alterra.nl

Kernopgaven	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)	Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels en meervleermuisen (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van moeras van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deelgebied Laagveen.							
4.08	Evenwichtig systeem	Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie); waterplantengemeenschap (voor kwanswierwaters H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruident H3150), zwarte stern A197, platte schilffloren H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149 en insecten, zoals gevleete witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.							
4.09	Compleetheid in ruimte en tijd	Alle successiestadia laagveerverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd; overgangs- en trilvenen (trilvenen en veenmosrietlanden) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvlinder H1060, groenkoolorchis H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen H91D0, in samenwerking met gemeenschappen van open water.							
4.11	Plas-drass situaties	Plas-drass situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempaan A151, kwartekoning A122 en noordse woelmuis *H1340.							
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging door rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.							
4.15	Vochtige graslanden	Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden H6410, glanshaver- en vossenstaathooiland (grote vossenstaart) H6510_B, met name kievitbloemhooiland, mede als leefgebied van de kempaan A151 en watersnip A153.							
4.16	Rui- en rustplaatsen	Voldoende ruiplekken en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, sloebend A056 en kuifeend A061.							
Instandhoudingsdoelstellingen									
Habitattypen		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven	
H3140	Kranswierwaters	--	>	>				4.08, ③, W	
H3150	Meren met krabbenscheer	-	>	>				4.08, ③, W	
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	=				4.09, ③, W	
H6410	Blauwgraslanden	--	=	>				4.09, ③, W	4.15, W
H6430A H7140A	Ruigten en zomen (moerasspirea) Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	+ --	= >	= =				4.09, ③, W	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	=	=				4.09, ③, W	
H7210	*Galigaanmoerassen	-	>	>				4.09, ③, W	
H91D0	*Hoogveenbossen	-	=	>				4.09, ③, W	
Habitatsoorten									
H1042	Gevleete witsnuitlibel	--	>	>	>			4.08, ③, W	
H1060	Grote vuurvlinder	--	>	>	>			4.09, ③, W	
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>	>			4.08, ③, W	
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=			4.08, ③, W	
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=			4.08, ③, W	
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=			4.08, ③, W	
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=			4.08, ③, W	
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=				

Vervolg essentietabel Natura 2000-gebied De Wieden

H1393	Geel schorpioenmos	--	>	>				
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=		4.09,△,W	
H4056	Platte schijffloren	-	=	=	=		4.08,△,W	
Broedvogels								
A017	Aalscholver	+	=	=		1000		
A021	Roerdomp	--	=	=		30	4.12,W	
A029	Purperreiger	--	=	=		50	4.12,W	
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=		20		
A119	Porseleinhoen	--	=	=		20	4.11,W	
A122	Kwartelkoning	-	>	>		20	4.11,W	
A153	Watersnip	--	=	=		120	4.15,W	
A197	Zwarte Stern	--	=	=		200	4.08,△,W	
A275	Paapje	--	>	>		5		
A292	Snor	--	>	>		100	4.12,W	
A295	Rietzanger	-	=	=		3000		
A298	Grote karekiet	--	>	>		20	4.12,W	
Niet-broedvogels								
A005	Fuut	-	=	=	110		4.16	
A017	Aalscholver	+	=	=				
A037	Kleine Zwaan	-	=	=	8			
A041	Kolgans	+	= (<)	=	3800		4.16	
A043	Gauwe Gans	+	= (<)	=	1100		4.16	
A050	Smlent	+	=	=	500		4.11,W	
A051	Krakeend	+	=	=	150			
A059	Tafeleend	--	=	=	210			
A061	Kuifeend	-	=	=	430		4.16	
A068	Nonnetje	-	=	=	30			
A070	Grote Zaagbek	--	=	=	20			
A094	Visarend	+	=	=	2			
Legenda								
W	Kernopgave met wateropgave							
△	Sense of urgency: beheeropgave							
△	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities							
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)							
=	Behoudsdoelstelling							
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling							
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering							

Bijlage 2 Natuurwetgeving

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden zijn vastgesteld op basis van de aangewezen Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij het bevoegd gezag vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen wegens bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit wordt opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000- gebieden zijn toegestaan.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhou-

dingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenoemde Verslechterings- en verstoringsstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon [REDACTED]
Fax [REDACTED]
[REDACTED]

www.altwym.nl